(1)

Florentin Smarandache

Am ajuns în ~~[illegible]~~ Rai!

~~[illegible]~~

(Fotojurnal instantaneu)

Vol. LI

Vol. 51

— 03.07.2015 (mare) (2)

• Când am câte-un necaz [illegible] mare în viața mea, îs într-o excursie exotică până [illegible] controlbalansez...

Acum Tahiti...

Visez să [illegible] scriu un puzzlejurnal și să public o puzzlecarte.

• Mă „antrenez" în Parcul Memorial Saucedo din Gallup: câte-o [illegible] 1/2-1 oră pe zi să mă bronzez. [illegible]

În Tahiti soarele va fi mai puternic.

Și merg desculț pentru masaj la tălpi (terapie chinezească) prin pietriș.

N-am avut nevoie de viză, cu ședere [redacted] posedând pașaport american.

*

Nici în vacanțe nu [redacted]. Citesc despre locurile ce vizitez, mă documentez la fața locului. Odihnă activă.

[redacted] tihnesc [redacted]

[redacted]

până la 90 de zile

*

Fericirea este în tine. Nu contează [redacted] unde mergi sau nu mergi, câți dușmani sau prieteni ai, dacă ești bogat sau sărac, în ce poziție [redacted] în societate te afli sau nu te afli...

Fericirea este în tine. Caut-o, și ai s-o găsești.

*

— 29.07.2015

Pe drumul întins al deșertului New Mexican din Gallup spre [redacted] Albuquerque, 140 mile. [redacted]

Muzică de jazz, zgomotoasă [redacted] — stereo la bordul Nissanului meu.

Înnoptez la Rodeway Inn lângă autostradă (I 40), 37,34$, camera 222.

Mi-am [redacted] pus alarma [redacted] la celular să mă trezească la 3:30 noaptea. [redacted] Primul avion pleacă mâine dimineață la ora 6:05 spre Salt (Delta Airline) Lake City.

Biletul de zbor dus-întors (schimb trei avioane de fiecare dată), plus Hotelul

Sarah Nui (de 3 stele)
pentru 12 nopți a costat
[redacted] în total 2,849.23$ [redacted]
(prin Expedia.com) cumpărate cu o lună înainte.
Cei de la hotel mi-au
scris, în franceză
confirmând rezervația
iar Delta mi-a expediat
astăzi e-mail, cu un
link, de unde am tipărit
boarding pass-urile cu prin-
terul [redacted] de acasă, dar
numai pentru zborurile in-
terne: ABQ-SLQ-LAX.
Pe cel extern, pentru check-in
Los Angeles-Papeete
îl voi lua din aeroport
în Los Angeles. Mi-au rezervat
și locurile.
Puteam [redacted] și, doar să
descarc boarding pass-urile
[redacted] de pe Internet în
celular, și în aeroporturi
să [redacted] le prezint
electronic — cum am ob-
servat că procedează unii.

Mi-am adus * un dicționar,
French-English/Anglais-
Français, (de buzunar)
Berlitz Guides, Lausanne,
1979. Prin România
am acasă un
dicționar (francez) format mare,
incomod pentru călătorii.
Și un Dicționar franco-
român "de cuvinte, expresii
și locuțiuni", de Ion Schin-
tee, apărut la Craiova,
Editura Scrisul Românesc,
în 1983.

30.07.2015 *

Se mai zgudue avioanele
astea... Câteodată te-a-
pucă frica...

*

După două zboruri scurte,
aștept 14 ore(!) în aeroport-
tul din L.A. avionul spre
Papeete, care va pleca la

miezul nopții alte opt ore
de zbor non-stop.
[redacted] Aeronava a venit de la
Paris (12 ore) până în
L.A. Pasagerii toți debar-
cați. Făcut plinul cu
benzină, curățat (2 ore).
[redacted] Pasagerii
s-au reîmbarcat pentru
Papeete.
Așadar 20 [redacted] ore de zbor
din Paris până-n Tahiti,
plus escală.* (avionului)
Am trecut peste linia
de [redacted] schimbare
a zilei. (cu Air France)

*

<u>Dimineața în Faa'a</u>
(31.07.2015) Aeroportul
din Papeete, la 5:30.
Ne-au așteptat la scară ca-n
Hawaii: femei cu flori
în păr și costume tradi-
ționale! [redacted] plus cân-
tăreți (rochii albastre cu [redacted] înflorituri albe)

în sudul Pacificului.
Dintr-o dată *țâșnește ⑤
o atmosferă de vese-
lie. [scratched out] țăcănesc blitz-urile
aparatelor foto.
Cu ochii roșii de nesomn

*Coroane de flori poartă
turiștii [scratched out] pe cap,
sau coliere de flori la gât

*Schimbat 200$ [scratched out]
la Tahiti Exchange,
rata 1$ = 97 XPF
(franci polinezieni),
din care se scade
comisionul 700PF,
mai rămân cu 18 700PF.

*Cântece [scratched out] și în aeroport.
din instrumente locale:
Kamaka, ukulélé (seamănă cu cobza) se
ghitară. (to'ere,)
*Expoziție de sculptură
din cele 5 arhipelaguri

ale Polineziei Franceze.
Sculpturi în lemn: statui antropomorfe, vase.
Explicații în tahitiană, franceză, și engleză.

reprezentând [redacted] divinități conform credințelor populației băștinașe (Zeul Ploii, Zeul Plantei tanga sau rega, etc.)

Mirosul florilor te îmbată... (ta) deci Pape'ete
Pape = apă, ete = coș, în tahitiană [redacted] înseamnă coșul cu apă *
Am luat autobuzul (nu fiind de aici să alimentez cu apă [redacted] are număr) spre Hotelul Sarah Nui, [redacted] 200 PF, potabila
Lăsat bagajele la recepție.
La Banque* de Tahiti rata de schimb e mai bună:
1 $ = 10? PF
și fără comision, dar ta-

[redacted] [redacted]

(6.1)

(##)

De la biblioteca universitară am fost în contact cu Vincent Deyris, care mi-a relatat că profesorii de la Departamentul de Stiințe, Tehnologie și Sănătate sunt în concediu. Activitatea didactică se va relua la mijlocul lui august [când voi pleca eu].

FS: pasajul de pus în pagina 6.2, la ##, după secțiunea cu Bibliothèque...

xele [redacted] percepute. (6.2)

*

La [redacted] Bibliothèque de l'Université de Polynésie Française donat trei cărți de-ale mele (de structuri algebrice, cu teoria Dezert-Smarandache, și respectiv cu mulțimi neutrosofice).

Plimbare pe* [redacted] Quai d'honneur și pe [redacted] Boulevard Pomare IV.

Frumos. Frumos.

La vie est belle. (Reine)

*

Cu [redacted] feribotul Aremiti [redacted] 5 pe insula Moorez, cea mai apropiată de insula Tahiti: 2.320 PF dus-întors.

Polinezia Franceză cuprinde 118 insule, grupate în 5 arhipelaguri. ((1813-1877))

Camioane, mașini mici, motociclete se urca pe feribot. (la 17 km nord-vest) 45 minute

Moo = gustere,

Rea = galben,

deci Moorea = gusterele galben

Există un [redacted] catamaran (ambarcațiune pe două

tălpici (ca sania), cu viteză mare, care traversează în treizeci de minute.

Cartea lui James* Michener, „Povesti din Sudul Pacificului" [Tales of the South of Pacific] se bazează pe legenda „Bali Hai".

Se leagănă feri-il

copiii se bucură

bat din palme, aleargă.

Cerul e-nnorat... ca un dalnăus,

se vede crestele vulcanice ale Moorea, Insulei muntoase,

cu vârful cel mai înalt Tohiea în nori (1207 metri)

(Alte vârfuri: Mouaputa (830m), Rotui (800m) și Mouaroa (...m))

(cum că Tahiti s-ar fi format din aripioarele dorsale ale unui pește.)

Vreo 18.000 de locuitori trăiesc aici. O franțuzoaică retrasă din agitația (**) europeană, îmi mărturisește că e bine aici... liniștea și pace (s-a mutat cu toată familia).

Împădurite stâncile, cu un verde închis.

Debarcarea la Cheiul
Vaiare. [redacted]
Belvédère
Cu taxiul la [redacted] (7)
[redacted] (7000 PF).
Turism [redacted] ananas,
și pescuit: constituie
venitul locuitorilor.
Există și o uzină [redacted]
de sucuri, bere, și alcool
produse din ananas.
Au și un aeroport
pentru avioane sosind din
sau plecând [redacted] către alte
insule polineziene
Locul Temae. (și Plaja) (în traduce: pe patru locuri?)
Trecem prin centrul comer-
cial
Maharepa. Apoi,
Debarcaderul
Pao Pao. (**) Datele din enciclopedii
de pe internet sunt
perimate, eronate —
îmi destăinuie ghidul

Golful Cook,
(Capitanului)
care-a debarcat pe insula în 1777 (precum Samuel Wallis și Antoine de Bougainville).
Vechiul nume al insulei (din sec. 18) a fost Aimeho. Turul a-cestei insule vulcanice se întinde pe 62 km.
Moorea e supranumită și Grădina din Eden.
Sand Amelia,
Plantații de ananas
de arbori fructiferi;
? grenade, portocali;
? mango. Flori paradisiatice
arbori de ... Aici trăiește și o furnică portocalie („furnica de foc").
Piață de pește
Școală primară.
St. Joseph.
(biserica catolică)
*

1 = [redacted] hói (8)
2 = piti
3 = tóru
4 = máhá
5 = pe[redacted]
6 = óno
7 = hitú
8 = oău
9 = [redacted]ívă
10 = ahudu

Limba-mi revine (de când predam matematica în Maroc 1982-90) de undeva din subconștient. N[redacted]-am uitat-o de tot...

Șoferul mă-nvață să număr în tahitiană:

*

Doar franceza literară [redacted] se vorbește, nu s-a format o creolă (franceză) ca-n Haiti.

*

Hotel Hilton, cu resortul Laguna (case pe [redacted] stâlpi [redacted] în apă [redacted] —

pilotis în

franceză. (asfaltată)
Strada se întinde pe
marginea insulei, de-a
lungul golfurilor.

Plaja Mareta (între palmieri).

Golful
Opunahu.

Arborele acaju
(cu lemn roșu).

Lycée Agricole de Polynésie Française.

Urcând spre belvédère
vegetația și pomii se
îndesesc.
Drum îngust, șerpuitor.
Un cocos[mic] sălbatic ne

toie calea. Ş-o găinuşa sălbatică... parcă pui-
porii ţi-s legaţi

Un fruct rambutan,
roşu, cu ţep
Bambusi înalţi cu tul-
pini galbeni,
loc de vicior!

Sit arheologic,
reprezentând civilizaţia ma'ohi.

Marae
a fost
locul sfânt al
tahitienilor. Aici ei
se rugau. Nimeni n-a-
vea voie să încalce
marae-ul altuia,
numai pe al său. (9)

Marae înseamnă templu
în limba tahitiana.

Se vede insula Tahiti
din Belvedere, dar şi
din aste puncte de obser-
vare de pe stradă.

240 metri altitudine

Întors [redacted] pe Cheiul
[redacted] Vaiare la
ora 2:00. Dinez la
mic restaurant Vaimate,
urmând ca [redacted]
(după masă)
[redacted] peste o oră
să mă-mbarc pe feri-
botul Artemi 2 înapoi
în Papeete, pe insula
vecină.
Suc natural de ana-
nas (600PF), ce bun e,
[redacted] diferit de cel din
cutii sau sticle... parcă
are, așa, o aromăăă.
* [redacted] Servim cu, ~~Tehia~~ Ariifano și [redacted]
În sala de așteptare se cân-
tă, se râde.
[redacted] Iau feribotul
[redacted] de întoarcere.
Bere locală (Hinano),
350XPF. ← mătușa ei.

In [redacted] tahitiană:
– E [redacted] ia ha te húrú?
[Ce mai faci?]
– Mái tái! {Fiecare silabă este accentuată.}
[Bine!]
(10)

*

Datorită turismului, mulți [redacted] polinezieni vorbesc, pe lângă limba lor nativă și franceza, engleza, și spaniola.

*

La Office du tourisme mă interez de vizitarea atolilor [redacted] Numai cu avionul se poate, fiind prea departe (iar timpul meu e scurt).
Mâine la Air Tahiti să aranjez [redacted] excursiile.

*

De la fereastra hotelului Sarah Nui, camera 308,

etajul 3, o panoramă vestică a orașului Pape'ete.

*

La televizori canale în franceză și engleză.

Îmi revin cu [redacted] limba lui Cauchy perfecționată în [redacted] 1982-4 când eram profesor de matematică în Maroc, predând în franceză.

— 01.08.2015

Insula Tahiti are forma unui pește plat, [redacted] partea [redacted] din apus mai mare, numită Tahiti-Nui, iar cea răsăriteană mai mică, Tahiti-Iti, numită și „aproape-insulă" (Presqu'île).

Tahiti este cea mai [redacted] mare insulă polineziană ($1045\ km^2$) cu o populație de 185.000, considerată Regina a Pacificului; legendele descriu Tahiti ca un mare pește care a înotat din apele Hawaii-lor în laguna [redacted] Raiatea-Taha'a.

Catedrala* din Papeete:
Notre-L'Ame de l'Immaculée
Proprietate a orasului înce-
[redacted]
înființată la 23 decembrie
în stil gotic
Notre-Dame
1875.
până din anul 1890,
proiectată din 1844,
Inaugurată, după restau-
rare, la 24 iunie 2005 în
prezența Deputatului [redacted]
[redacted] Michel Buillard al Pri-
măriei și a [redacted]
Arhiepiscopului (11)
Hubert Coppenrath al
Papeete-ului
Conception

*

N-am mai prins sărbătorile
Heiva din luna iulie: cu
dansuri și cântece în
piața To'ata.

*

Parcul dedicat lui Louis-Antoine de Bougainville (1729-1811), soldat, navigator, și scriitor.

Statuia lui este încadrată de două tunuri „Zélée" din războiul de la 1914.

*

Pe canalul TV <u>Polynésie 1</u> se anunță că 2000 de refugiați, care au încercat să treacă Marea Mediteraneană pentru a intra în U.E., s-au înecat anul acesta.

*

FS: de pus [paginile] 12.1 și 12.2 la Bougainville [urmă toate]

Contele (comandant al fregatei La Boudeuse) Bougainville a efectuat prima expediție franceză în jurul lumii, făcând escală și la Tahiti (1768).

Philibert Commerson, botanistul expediției, [illegible] Jeanne Baret travestită în bărbat (!) a dat numele său unei plante descoperite în Brazilia: bougainvillier (Bougainvillea spectabilis).

Amica lui Commerson a fost prima femeie care a făcut înconjurul Pământului.

În 1968 parcul este denumit „Parc Bougainville", celebrând două secole de la trecerea lui prin Tahiti.

Pâlcuri de bambuși [bambuserii], arborele autera'a.

Pești de apă dulce tropicali: tilapias.

Bougainvile a publicat
o carte „Voyage autour
du monde" (1771), unde
numea Tahiti (12,2)

[Călătorie în jurul
lumii]

„paradisul terestru"
și căruia el îi dăduse
numele Nouvelle Cythère.
El a luat la bordul fre-
gatei sale un tânăr haiti-
an, pe nume Ahutoru, pentru
a vedea Europa.
Statuia în bronz a sa
a fost realizată de
Antide Marie Pechiné în 1905
și finanțată de So-
ciété de Géographie de
Paris.

*

Arhipelagul Societăţii
(incluzând insulele
Tahiti, Moorea, Bora Bora
Raiatea, etc.) / Arhi-
pelagul Tuamotu /
Arhipelagul Marchizelor /
Arhipelagul Australelor /
şi Arhipelagul
Gambier. (12.3)

subîmpărţit în
Insulele sub Vânt
şi Insulele Vântului
x

Musée de * la Perle

Robert Wan (13)

intrare gratuită

istoria colectării de perle, mai ales de către femei, există din timpuri preistorice (cu Homo sapiens), continuând cu antichitatea chineză, indiană, persană (s-a descoperit mărgeanul unei prințese datând din anul 3500 î.C.), greacă, și romană.

Perle s-au descoperit în Golful Persic, Marea Roșie, Ceylon, iar mai târziu în Golful Mexicului (scoicile Margarita)

Perlele negre din Tahiti au devenit renumite în ultima vreme.

Despre crearea perlelor au circulat mituri în trecut:

[redacted]
- că ar fi create în creierul dragonilor (chinezii);
- că sunt conectate cu norii, elefanții, bourii, scoicile (hindușii);
- că au rezultat datorită pătrunderii unei picături de ploaie în scoici.
- că s-au format datorită intervenției celeste (persanii);
- că s-au format datorită lacrimilor îngerilor (în Orient), etc.

Cea mai mare perlă din lume cântărește 6,35kg și se află expusă la Muzeul de Perle din Tahiti.

Insulele de perle din Oceanul Pacific sunt făcute din lavă vulcanică și corali. Aceste insule, sub formă de inele de corali, apar și dispar înghițite de ape.

Lagunele s-au format între barierele de corali și țărm.

Scoicile producătoare de perle cresc, în special, în lagune. (14)

Cea mai mare perlă neagră din Tahiti este creată de scoica _Pinctada margaritifera_, care trăiește între 15-30 de ani și cântărește până la 5 kg. Aceasta își schimbă sexul în decursul vieții. Pentru ca specia să supraviețuiască (deoarece are mulți prădători: ca[redacted] larva este consumată de animalele ce se hrănesc cu plancton, iar [redacted] tânără dar cu coaja fragilă este prădată de către carnivore). (patentată în [redacted] 1908)

Tehnica de grefare a unei scoici, pentru a produce perle, a fost inventată de japonezul Kokichi [redacted] Mikimoto, iar prima perlă recoltată a avut loc la 11 iulie 1893 în Golful Ago din Japonia.

Alți doi japonezi au fost creditați cu inventarea tehnicii de grefare a scoicilor: Tatsuhei Mise (1904) și Tokishi Nishikawa, care au obținut patentele în 1907.

În trecut culegătorii de perle purtau ochelari de protecție, mănuși, și un coș... Scufundându-se la adâncimi peste 40 metri, riscau să întâlnească rechini, dar se și îmbolnăveau pierzându-și mințile [de exemplu cunoscuta boală „vana taravana"].

În arhipelagul Tuamotu, prima fermă subacvatică de perle a fost creată de Koko Chaze.

Implicați în culturile de perle au fost și Jean Domard, și William „Bill" Reed. Ultimul și-a vândut

ferma de perle din Gambier lui Robert Wan,
Mulți băștinași din Tuamotu și-au găsit acum de lucru în fermele de perle din arhipelag. (15)

Robert Wan este supranumit „împăratul perlelor negre", deținând până la 70% din producția de perle a Polineziei Franceze. De asemenea, el este și proprietarul a trei atole: Marutea Sud, Nengo Nengo, și Anuraro.

Jean-Pierre Fourcade introduce mecanizarea în perlicultură [cultura perlelor].

Muzeul Perlelor Negre din Papeete a fost înființat de Guy Wan, fiul lui Robert Wan, și conține documente, fotografii, explicații privind tehnica perliculturii, prezentări audio-vizuale, și machete.

Există o *stradă „Paul Gaugin" în Papeete, perpendiculară pe bulevardul paralel cu faleza.

Pe mine m-au impresionat enorm culorile tropicale vivide din tablourile sale înfățișând femei tahitiene: (în special) un maroniu tipic, surprinzător, pe [redacted] suprafețe largi în picturile sale. (Eu) numeam Tahiti „Insula lui Gaugin". De aceea am și venit s-o văd.

Supărat, dezamăgit de viața tumultoasă pariziană, s-a retras [redacted] în afara lumii zbuciumate pe-o insulă... și-a creat genial — cucerindu-și faima mondială.

De remarcat, însă, că Gaugin a fost și sculptor. La Musée d'Orsay, din

Paris, se află două sculpturi
mici ale sale (25-27
cm) cu perle:
„L'Idole à la perle"
și „Idole à la coquille"
amândouă din 1892. (16)

* În Papeete există un
Market de Perle Tahitiene —
la intersecția străzilor
„François Cardella" și „Leboucher".

Muzeul „Gauguin" este
închis pentru renovare!
C'est dommage.

* Case pitorești, cu acoperiș
de stuf, pentru turiști,
prin parcuri, pe țărm.
Așa arată și Hotelele Hilton
cu case pe țăruși, în [illegible],
exotice. Ieși din cameră, sari
direct în apă.

* (L'Espace)
De la librăria Odyssey
cumpărat o carte des-
pre cultura perle-
lor: (17)
Jean-François Dilhan -
Jean-Louis Saquet,
„Perles de Tahiti",
Tahiti, 1997.
Editions Au Vent
des Iles,

*

În restaurantul Le Dek
cu Arii fano.

*

La compania aeriană Air
Tahiti îmi fac rezervare
şi plătesc 30.004 PF pentru
un bilet dus-întors să
pun şi eu piciorul pe...
un atol...

*

-02.08.2015
Duminică dimineața
~~[illegible]~~
Merg în Piața Centrală din Papeete. Lume multă. Hotelul meu este în centrul orașului.
Tarabe cu legume, fructe, mâncăruri și stofe.
Prețurile-s ridicate.
Banane prăjite, mango, lubenițe, umara, taro, ZIKKĂ (?, pomplé mousse, roșii și galbene (din insulele Marchize), lămâi, nuci de cocos, plumbi, taro, chinezărie (Chinoiserie): preparate chineze mărunte).
uru (fructul arborelui de pâine), frunze de taro (vândute separat, ca spanacul la gust), avocado.

papaje, tarva, nap (plantă erbacee, cu rădăcină cărnoasă), salate.. (denumiri în tahitiană sau franceză al căror corespondent în românește nu-l cunosc).

Marché Municipal (Mapuru a paraita) — în franceză și tahitiană.

*

Astăzi trăim în lumea biznisului. Nu am fost învățat astfel pe vremea

comunismului... și
o resimt ca un handi-
cap...

*

Există în Tahiti și un
Templu Mormon, un Templu
Chinez (și Asociația Chi-
neză Koo Men Tong) și o
Biserică Adventistă.

*

Primesc de la hotel ziarul lo-
cal „Tahiti Infos", în franceză:
Politic. Social. Sport. Publicitate.

*

(sute chiar și mii de emigranți
pe zi caută să treacă ilé-
gal din nordul Franței în
Marea Britanie prin eurotunel;
iar refugiați din țări africane
vin clandestin
ambarcațiuni în
Italiei sau Spaniei, pe coastele
(improvizate) dar
zeci se îneacă...)

Depardieu a actorul Gérard
rus ca să nu mai plătească taxe
Franței, care-s foarte ridicate.

Întâlnii un* francez care
îmi spuse că el locuiește
pe vaporul [redacted] lui. Și se mută
de la o insulă la alta
în Polinezia. {Era bucuros
că-i vorbesc limba [redacted]}
Există atâtea stiluri de
viață... că te uimesc! (19)

*

Cumpăr suc de coco
(100 xpf [redacted] o sticlă mică).

*

E cald, umed, înflorit...
oamenii - s relaxați, voioși
Muzica [redacted] răsu-
nă afară.
S-a pus și ploaia.

*

Natalitate mare în rân-
dul [redacted] băștinașilor.
Ariifano îmi spune că ei
sunt 12 frați și surori
și fiecare a făcut câte
4-5 copii. Femeile cu mulți
copii [redacted] pri-
mesc ajutoare de la stat.

Trei grupuri mari [redacted] etnice locuiesc [redacted] aici: polinezieni [redacted] 66.5% [care vorbesc diverse limbi polineziene, precum tahitiana (24%), [redacted] marquesană (3%), tuamotuana (1,5%), australă (1,3%)], europeni (12%), chinezi (5%), și mixte.

(jumătate dintre ei vorbind dialectul hakka)

Francezii combinați cu polinezienii sunt numiți demis (jumătăți).
(pentru prima dată zburând cu această companie) *

Din nou călare pe avion, cu Air Tahiti din Papeete spre [redacted] atolul Rangiroa (a treia insulă polineziană [redacted] în itinerariul meu), din Arhipelagul Tuamotu, zborul 0558, de la ora 15:30.

(supranumit „Poarta Paradisului")

Este cel mai mare arhipelag polinezian, cu lagune întinse și numeroși atoli, cu insule [redacted] coraliene, ape cristaline, și vestitele perle negre — unice în lume. (20)

Atolii, [redacted] inele de pământ, înăuntru apă, în afară tot apă, [redacted] îmi păreau niște jocuri ale naturii. Rangiroa [redacted] conține [redacted] cea mai întinsă lagună din Polinezia — [redacted] ce arată ca o mare interioară și [redacted] este al patrulea atol din lume (ca suprafață).

Aeroportul mic din Faaá pentru curse aeriene inter-insulare, mi-amintește de cele indoneziene.

*

Air Tahiti se află în bizniș începând din anul 1998, deci o companie relativ nouă

* conectând 47 de insule.

Polinezia Franceză se întinde pe o suprafață de 5,5 milioane km² (aproape cât Europa), însă în majoritate apă, iar coastele sale maritime au o lungime de peste 5000 km.
Datorită izolării sale, conține specii unice de plante (peste 500), păsări (vreo 30), melci (peste 300) și insecte (peste 500) endemice. *

Polinezia Franceză are climat tropical, cu două anotimpuri: <u>iarna australă</u> (mijlocul lui aprilie — mijlocul lui octombrie cu temperatura medie de 25°C), și uscată, și <u>vara australă</u>

(mijlocul lui octombrie — mijlocul lui aprilie, cu temperatura medie

mai ridicată, 27°C, și
umiditate mare).

Fiecare arhipelag* are limba
sa nativă, care însă diferă
de la o insulă la alta.
Tahitiana este cea mai
proeminentă limbă nativă.
Iată alte cuvinte sau
expresii:

Ia ora na = Bună ziua.
Maeva = Bine ați venit.
Nana = La revedere
Mauruuru = Mulțumesc
Aiá = Pește
Vahine = Femeie.
Tane = Bărbat.
Haere mai = Vino încoace
Tiki = Statuie în piatră,
Motu = Insuliță,

*

Zbor de pe o insulă pe
alta.
Nu avem numere pe bilete,
ne așezăm unde găsim

scaune libere în avion.
Tot [redacted] ploaie
și ceață, Nu văd decât
oceanul în jos.

*

Tahitienii sunt ospitalieri
cu sufletul cald.

*

Să nu zic că n-am fost
și pe [redacted] un atol!
[redacted] Escală la Mataiva
[redacted]
altă insulă din Arhipelagul Tuamotu fără să
cobor din avion.
Și iată că Rangiroa devine
a patra insulă, unde
voi coborî. [redacted] După o oră
de zbor deasupra Pacificului
încă 15 minute până la
destinație.
S-au urcat pasagerii din
Mataiva, plini de [redacted] flori
coloane și coronite... e
un miros ca-n grădina
botanică

Colierul floral de la gât
e atât de înbălsămat
că nici nu-ți vine să-l
dai jos de la gât.
Am văzut Mataiva doar
de sus, un atol mic. Pescarii
[redacted] lasă năvoadele
de dimineața până seara
în lagună, nu în [redacted]
afara insulei în ocean.
Vecinul de scaun îmi
spune c-a pescuit [redacted] bine
iar peștele prins îl transpor-
tă cu avionul [redacted] în
Tahiti. Până la 10 kg
nu plătește pentru [redacted]
[redacted] el la avion
în Mataiva

*

Trecem pe deasupra altui
atol, Tikehau. Se vede clar
forma sa circulară, iar
înăuntrul lagunei are
și o insuliță. Deci...
insulă în insulă!

Scriu de bucuria cunoașterii și de libertatea călătoriei.

[illegible]

M-am cazat la Pensiunea Tapuheitini din Avatoru a unui chinez căsătorit cu o tahitiană.

Tapuheitini înseamnă o mie coroane [redacted] sacre.

Găsit ieftin, 5.000 xpf pe noapte. (ar fi costat)

De la aeroportul [redacted] Insulei Rangiroa, 6 km până la satul Avatoru m-am dus cu o ocazie. Taxiul [redacted] 500 xpf dar șoferul (un marocan)

~~[illegible]~~

~~Chez Mari-Joe~~

(23)

~~manger - TAMA'A~~

~~lit - AVAAF~~

nu mi-a luat nimic
Împreună cu Marguerite,
proprietara, [redacted]
fiica ei, și doi francezi
(Arnaud și Laura) [redacted] tu-
riști, găzduiți la aceeași
pensiune, cinăm la
restaurantul rustic
"Chez Mari-Joe" din
Avatoru: peste prăjit,
cu orez și sos (à la
Chinoise).

Avatoru este un sat-sat!

Cu drumuri neasfaltate
și case printre arbori,
Doar pista aerodromului are asfalt. (doar niște porțiuni betonate)
-03.08.2015
Toată noaptea am auzit
valurile ocea-
nului. Laguna, pe malul
căreia se află pensiunea,
este liniștită și, într-ade-
văr... infinită...
uscat
dintre ocean și
laguna ajunge
(Lățimea fâșiei de)
până la câțiva kilometri la
aeroport, dar se
micșorează ori mărește
pe parcursul celor 280 km
de circumferință încon-
jurând laguna (care
are lungimea de 77 km și
lățimea de 26 km).
Există 2
pasaje care leagă
oceanul cu laguna,
prin care trec vapoare:
(not) Tiputa și Avatoru.

Partea de uscat este compusă din peste 250 insulițe, întretăiate de șanțuri mici, neadânci, de apă, care conectează oceanul de lagună (hoa numite în tahitiană).
Aproximativ 2500 locuitori pe acest atol, cel mai mare al Polineziei. El a fost descoperit de europeni în anul 1616 (de către navigatorii olandezi Le Maire și Schoutter). (24)

*

Oceanul e un mare sculptor. Natura, cel mai important pictor. (lagunei)
Culoarea apei este albastră-deschis spre mal și albastru-închis în larg.

*

Laguna conține și ea [redacted] opt insulițe.

*

M-am scăldat bine în lagună.
Association Française de Plongée ne [redacted] instruieș-

te cum să ne scufundăm
cu tubul de oxigen în
spate (7,500 xpf). Sunt ele
și trei francezi din
Marseille. Aparatul meu
de fotografiat Nikon, com
vechi, nu e water-proof
și nu pot face poze subac-
vatice. (scuba dive)
Ne dau: combinizon elas-
tic de scafandru, centură
grea de 15 kg (să ne putem
lăsa la fund), ochelari
de apă, și vestă cu tub
de oxigen (respirăm pe
gură). Vesta se poate um-
fla sau desumfla apă-
sând pe două butoane
labe de plastic de în-
(lungi)
călțat,
Vorbim prin semne: dacă
(...)

e okay, sau nu e okay, sau [redacted] așa și-așa. Trebuie să-ți coordonezi respirația pe gură, să nu intri în panică și să nu-ți pierzi echilibrul.

Mai fusesem sub apă în 2002, la Cairns, Australia. (cu scuba ?)
?

*

În Rongiroa populația este concentrată între Avatoru (pătucele) (25) și Tiputa.

Misionarii catolici au început să se instaleze aici din anul 1860. O biserică catolică, [redacted] Saint Michel, se afla în Avatoru.

Laguna din [redacted] insula Rongiroa este formată din bariere mare de corali. Reziduurile coraliere (foraminiferele) împreunate cu dunele de nisip alb au [redacted] dat naștere, sub efectele razelor soarelui, [redacted] nisipurilor roze.

*

O altă curiozitate constă în „<u>vinul de Tahiti</u>!
Da, pe o insulă de corali, un [redacted] antreprenor crește vițe de vie la umbra cocotierilor, iar strugurii îi transferă pe cheiul din Avatoru, cu vaporul.

*

Am trecut cu [redacted] jeep-ul pe lângă [redacted] ferma [redacted] de perlicultură „Jean [redacted] Domard".

*

Primele [redacted] încercări de culturi de perle [redacted] tahitiene s-au experimentat în laguna Bora Bora în anul 1961. Ulterior în alte insule precum Manihi, Mangareva, și Marutea se trece la perlicultură.

*

Curcubeul, conform legendelor polineziene, conectează (doar temporar) zeii cu pământul.

*

[redacted]

Întors în Papeete [redacted]
seara, după ce trecurem
prin spaima uitării apara-
tului de fotografiat la
pensiune. [redacted]
Nu-mi părea rău de apa-
rat cât de poze! Momen-
te unice din viață, cu
care nu te mai întâl-
nești... Nu știu dacă
mă voi reîntoarce prin
Polinezia Franceză... mai
sunt atâtea [redacted] lo-
curi pe care nu le-am
văzut... [redacted]
(26)

I-am telefonat urgent
lui Marguerite din
Aerodromul Rangiroa
și mi l-a adus urgent.
Mi-a făcut cadou (așa
e obiceiul) un colier
de scoici pe care mi
l-a pus la gât. Îmi
place așa de mult,

că nu-mi vine să mai
mă despart de el. L-am
ținut și-n avion la
gât, și acum în
Papeete. Să-mi aduc aminte
și să revin pe atolul
~~[illegible]~~ Te desparți cu
greu de oameni pe Rangiroa
care îi admiri și te ad-
miră — și despre care știi
că probabil n-o să-i
mai întâlnești nicio-
dată...

*

În restaurantul Bora Bora
de pe bulevardul central
~~[illegible]~~ beau bere „sub
presiune" (240 xpf hal-
ba mică).

*

Cele mai prețioase obiecte
ale mele, în prezent, sunt:
~~[illegible]~~
carnetele cu jurnalul
și pozele — care vor
constitui o nouă carte
de călătorii.
Spiritele se-ncing și se
ideile se excită.

umbla doar* în sandale
pantaloni scurți, și tri-
cou.
E o căldură (și umiditate) pe care le
suport admirabil. (24)

Au trecut* numai patru zile
foarte intense... tensionate.
~~Am vizitat cât am putut,~~
și am de scris cât am putut,

(ce are în față două statui
de pirați clasice: unul
cu picior de lemn, și
altul legat la cap cu
basma)

— 04.08.2015 (transpirat,)
Amețeli, dureri înglobitoare
de cap, vomitat... spre
dimineață...
Suprafortare: să văd cât
mai mult, să cunosc, (să relatez)
alerg pe avioane, prin

mașini...
...Corpul nu mai rezistă...
Îl forțez exagerat...
Am anulat excursia
„Safari" [redacted] în
jurul insulei Tahiti.
De la recepție mi-au
dat un paracetamol
(Doliprane) și mi-au
adus mâncarea în cameră.
M-a liniștit, dar am
~~zăcut~~ o jumătate de
zi la pat... [FS: pag. 18.1
de pus aici]

*

Am schimbat [redacted]
$ în XPF la automat.

*

[redacted] rezervat alte ex-
cursii prin agenția „Tahiti
Tours" din Papeete.

*

Plimbarea de seară pe Quai
des Paquebots,
unde este ridicat un
memorial dedicat expe-
rimentelor nucleare

28.0

• Cum călătoresc eu pe glob, mereu... cine știe unde'n-o prinde... cea cu coasa neagră [redacted]...

78-1 [redacted]

înlocuind [redacted] vechiul Templu Siloama (din 1906), pe locul unde fondatorul orașului Papeete, [redacted] Reverentul englez Crook ridicase anterior o capelă din bambus și foi de plante.

detonate de Franța
între 1966-1996 pe atolii
Mururoa și Fangataufa.
Aceste teste nucleare au fost
executate în Pacific în in-
sulele: Bikini, Enewetak, Monte-
bello, Emu Field, Maralinga
Malden, Kiritimati, Johnston
[redacted] conform acestui memorial
inaugurat de Președintele
Polinezian [redacted] Oscar
Manutahi Temaru la 2
iulie 2006.

de SUA, Marea Britanie,
și Franța.

Grădinile din Paofai

parc și chei. cu Templul protestant Paofai, în față, ridicat în 198?

Creperie du Port.

De mult n-am mai mân-
cat clătite — de când

lucram ca cercetător
la ENSIETA (Brest,
Franța, 2010).
(vara lui)

*

Cum vorbesc și franceza
cu accent, ăștia-mi
răspund uneori
în engleză.

*

Polinezia e Franța,
dar ... diferită!
În sensul că toți cetățe-
nii polinezieni au primit
cetățenie franceză înce-
pând din anul 1946,
dar Polinezia Franceză are
autonomie, iar
(din anul 1984)
din anul 2003 a devenit
"collective d'outre-mer"
[= colectivitate de peste
mări] a Franței.

-05.08.2015 (29.)

De teamă să nu pierd iar camera-~~foto~~ sau jurnalul scris, am scos cardul cu poze (din aparatul de fotografiat) și cele 38 pagini completate de jurnal și le-am lăsat în geamantan la hotel.

Am pus un card nou, și-am început alt carnețel ca jurnal.

*

Funcționarii de stat, trimiși în colonii sau departamente de peste mări, au salariu dublu față de cât ar câștiga în Franța.
De aceea prețurile sunt mari în Tahiti.

De exemplu un pahar de
suc natural costă 9$. Cea
mai ieftină pensiune în
jur de 50 $ pe noapte.

*

La <u>Banque de Polinésie</u>
cursul dolarului este 105,851
puncte. A mai crescut.
Am schimbat toți
dolarii rămași (800$)
pentru excursia la Insula
Bora Bora (comision 510 xpf)

*

În Parcul <u>Tahua Vaiete</u>
din Papeete îmi completez
jurnalul. Pe chei, lângă
vapoare, faleză, și Farul Manihini.
Mi-aduc aminte de o carte
citită când eram copil
despre Expediția Kon Tiki
atât de exotică îmi părea,
așa aș fi vrut să fiu în
pielea aventurierilor — pe a-
tunci nu fusesem la tropice.
Acum iată-mă și-n
<u>Oceania</u>.

"<u>Baza Navală</u>* <u>Tahitiană</u>
este pe chei, lângă bule-
vardul Pomare IV. Clădi-
rea comandamentului,
una dintre cele mai vechi,
datează din anul 1859.

*

Mi-am terminat cheasul [redacted]
am trecut nevoit la "plastic",
cu care este mai scump,
tru că se plătește, pen-
și se adaugă un procent... comision
Dar fără cartea de credit [redacted]
aș fi fost... pierdut!
Evidența cheltuielilor le țin
tot pe carnețel.
[redacted]
Acum îmi drămuiesc cumpă-
răturile...

*

Papeete a fost bombardat de
croazierele germane la 22 sep-
tembrie 1914, devastat de ci-
cloanele din 1983.
De remarcat [redacted]* și Henri Matisse
(1869-1954), celebru pictor francez,
care a debarcat la Papeete [redacted],
pe 29 martie 1930, și, de la fereas-
tra hotelului său la etajul
trei a pictat tablouri [redacted] Cel
reprezentând portul este cel mai
important.

*

cumpărat de la libr[illegible] (La Boutique [illegible]) Klima [illegible]

[illegible] Tahiti

„Fleurs de Tahiti" V.1 și V.2, publicate de Pacific Promotion, Tahiti; (29.3)

„Les lagons", publicată de Polymages; (in Place de la Catedrale Notre Dame)

„Guide des fleurs de Tahiti", de Daniel Pardon;

[illegible]

„Guide de la faune marine dangereuse d'Océanie" deuxième édition, de Claude Maillard și Yves Lefevre,

[illegible]

să am ce citi la hotel

Éditions Au vent des îles, Pirae, Tahiti, 2010, şi „Guide des récifs coralliens de Tahiti et ses îles", de Bernard Salvat şi Philippe Bacchet, Éditions Au vent des îles, Pirae, Tahiti, 2011

*

?Am aclimatizor în cameră
să reglez ? temperatura (prin
telecomandă).
Minimum [illegible] (30)
15° C pot pune.

*

— Nu înțeleg engleză,
îmi răspunde un băiețel
maroniu, ocupat [illegible] să ude
[illegible] plantele din ghivece
— Păi, te-am întrebat în
franceză...
— Aaa, da!?

cu un furtun.

*

*

Înaintea venirii europenilor insula Tahiti era divizată între (31) clanuri locale, conduse de un <u>ari'i rahi</u> (șef), <u>lato'ai</u> (sub șefi), și <u>ari'i</u> (nobili).

Tahiti se află la vest de Chile (7500 km), și la est de Australia (6000 Km).

La mijlocul sec. 19, Amiralul Du Petit-Thouars (francez) se impune șefilor locali și monarhiei lui Pomare și Tahiti devine stat suveran al Franței păstrând Regina Pomare pentru afaceri interne

ale insulei.
*

*

Tratamente terapeutice
în [redacted] (spa) poline-
stațiuni balneare [redacted] ziene:

[redacted]

- masaje cu pietre încinse;
- măști faciale din fructe proaspete și plante;
- înfășurarea trupului în frunze de plante și de banane;
- băi în cade cu flori proaspete;
- pălarea corpului cu vanilie;

etc.

*

M-am interesat de o excursie în Insula Paștelui (care aparține de Chile), cu vestitele statui preistorice, dar Air Tahiti mi-a [redacted] răspuns că [redacted] e foarte

departe, și nu au zboruri până acolo. Trebuie mai întâi să ajung la Santiago de Chile, și de acolo să iau un avion spre insula Paștelui (care se află situată ~~tot~~ în sudul Oceanului Pacific).

*

Amiralul francez Bruat a propus orașul Papeete ca port și capitală a Polineziei Franceze în anul 1843. Guvernul francez a acceptat. Începând din 1963, acesta a fost dotat cu infrastructură modernă datorită Centrului de Experimentări Pacifice.

*

În prezent, populația Indoneziei Franceze ajunge la 270.000 locuitori: indigeni, europeni, și chinezi,

*

cu Tahiti* Nui. (33)
Travel <u>turul insulei</u>
dar numai partea ves-
tică (4.850 xpf) — o jumătate de zi.

28000 locuitori ale Papeete.

70 000 în insula Tahiti.

270 000 în toată Polinezia.

60% din populația insulei locuiește în capitală și împrejurimi.

interiorul Tahitului este nelocuit. doar pe coaste trăiesc oameni.

Ananasul l-a adus din Moorea.

Medicalul e gratuit.
Bogații locuiesc
în munți, și săracii în
văi.

? (Ei au necazuri,
pâine ? ?)

Franța e pe locul 2
în lume la suprafață
maritimă (după Sta-
tele Unite) Fiecare insulă
are dreptul la 250
mile maritime
în jur pentru
pescuit.

Casa veche din
1892.

Plantații de coconat
din care se scoate
coprah folosit în
farmaceutice, cos-
metice, mâncăruri.

Monoï = ulei făcut
din coconat.

Nui = Mare (ca dimensiune).
Iti = Mic

Oprim la Pointe Venus

Farul din 1867, construit sub Regina Pomare IV (construit din roci și corali, de 8 etaje (25 m la început, dar în 1963 i s-au mai adăugat 7 m).
Comandantul comisar imperial Căpitan de Geniu Treze Garde.
Monument dedicat lui ~~James Cook~~, care a clădit un observator în 1770.
Monument Evanghelist ridicat în 1997, la două secole după venirea misionarilor.
Plaja Matavei, cu nisip negru! Cum mai văzusem în Hawaii, Insula Mare.

Se vede vârful muntelui
Orohena (2241 metri).
Arbori cu frunze late.
HIBISCUS Tiliaceus
care-s folosite ca
farfurii pentru mâncat.
Locotenentul William Bligh
ancorat la 24 octombrie
1788, dar echipajul a
refuzat să mai meargă.
John Adams, rămas pe
insulă, ca marinar,
a avut 8 neveste
tahitiene și 32 copii,
după 20 de ani când
l-au regăsit englezii.

*

Gib Nelson a turnat un
film în Insula
Moorea.

*

care cresc direct
pe stânci.
6 mm/an se scufundă insula, iar oceanul se ridică 3.5 mm/an
Tahiti exportă vanilie.

Biserică Mormonă.

Polinezienii au venit din Asia.
Autocarul merge spre est. Ne apropiem de Tahiti Iti.
Spaniolii au adus cai, nemții capre, și britanicii vacile și pisicile.
*
Femeile celibatare poartă floarea în partea dreaptă. Cele căsătorite în partea

stângă; dar dacă pune floarea la spate în dreapta înseamnă că... este căsătorită, dar nu suficient! [Doamnă spune: Suntem 12 turiști

de sofel, care-i flancz și de un accent specific când vorbește englezește.]

din Noua Zeelandă, Australia, Italia, [illegible] SUA, Grecia.

- Kodak moment!

[[illegible] Jose.]

Popas pentru

Râul Vaishă.

întreceri de canoe
este foarte populară aici:
~~[illegible]~~
Inele largi de fier pusa
și tulpinile cocotierilor
pentru capbolari să nu
și poată urca.

*

Grădinile de Apă Vaipahi:
Vizitare gratuit.
Cascade.
Alboreda pâine (uru)
numit așa pentru că
era hrană zilnică a
băștinașilor (ca pâinea
în Europa).
Papiru. Taro.
Arborele Banian (cu multe
rădăcini)... care creste
orizontal!

*

Acum în Polinezia e [illegible] ...
iarnă! Diferența dintre
iarnă și vară este
de ... 2°C!

*

— Ce scrii ? mă întreabă
— În jurnal. Ghidul

Vaina = râul per
[illegible] tei.

Plantație de [illegible]

Biserica Adventistă.

O insulă de vânzare.

Sunt și cicloane pe
aici (ultimul în 2010).
Se întâmplă când apa e
mai caldă ca de obicei.
E numit și El Niño.

Există un singur vulcan
activ în Arhipelagul Australelor, care este 27 metri
în subteran.

În 1865 au adus lucrători chinezi cu contracte pe cinci ani. Însă, după această perioadă, mulți chinezi au optat să rămână. Ei [redacted] erau din sudul Chinei, de lângă [redacted] Guangzhou (unde am făcut eu cercetare în 2012), vorbind dialectul hakka. Au sărbătorit 150 de ani de la sosire. Acum sunt la a cincea generație

Grotele din Mara'a

Marae [redacted] Arahurahu.

Originalele sunt în Muzeul Gauguin. [redacted]
Reproduceri de statui [redacted] reprezentând zei.

Templul a fost reconstituit. În fiecare an au loc aici ceremonii

dedicate vechiului cult tahitian.
Henri Jacquier s-a preocupat de dezgroparea templului Arahurahu și amenajarea acestuia pentru turiști.
În aceste marae [redacted] se efectuau și sacrificii umane. Căpitanul Cook a asistant în 1777 în Tahiti la un sacrificiu uman...

Plaja cu* nisip alb.
(publice)

Plaja Vaiava.
Trecem și lângă drumul care duce la universitate (3000 studenți înrolați).
Aeroportul a fost construit și lagună — singurul loc plat și suficient de lung.
Cinci ore a [redacted] durat turul. Colorat [redacted] în port* [redacted], să [redacted] iau masa.
[redacted] la "Chez Dominique":
<u>poisson cru au lait coco</u> (pește crud [redacted] cu lapte de cocos)! ... mai mult de curiozitate, să văd ce e.

*

Partea estică a insulei Tahiti iti n-are nici drumuri de-a lungul coastei.

07.08.2015

Ne-a [redacted] să cumpărăm [redacted] ~~[illegible]~~
(sfatuit)
alifie contra țânțarilor.
Eu am găsit la farmacie
un spray „Insect ecran", repulsiv.

Rendez-vous sur la montagne,

2h+1h urcat pe munți,
Monument mormon
(excursie pe munte, 6200 xpf.)

Pierre Loti, (39)
scriitor francez care
a scris despre Tahiti.
Valea Fautaua.
Bambusi lungi, galbeni sau verzi,
fructul Pakaia,
dulce.
Canabis, drog ce crește
pe insulă.
Frig (sunt îmbrăcat
subțire), la umbra pomilor
înalți.
Momba, alt arbore rar,

? Oldsjica = plantă
? condimentată
?

3 km pe drum aproape
plat, plus 2 km de
urcuș pe munte.
Apa din izvorul Fautauă
este pompată și fil-
trată într-un container.
Volumul izvorului
aste în sezonul
ploios.
Arbore fără frunze
în sezonul secetos:
[redacted] vii
(pomme cythère).

(40)

<u>Imáa</u> = plantă ale cărei frunze sunt folosite la dansul şi cântecul bărbaţilor în ele

Plantă senzitivă: <u>Mimoza</u>, o atingi şi îşi mişcă singură frunzele mici.

~~Plantă folosită~~

? Plante epifite = care trăiesc în simbioză.

Rostgaliu de jale, semn de presimţire.

Fructul avocado ajunge la un kilogram ne explică Vincent, ghidul.

Fă-ți o altă vale.

în pantă

în unghi de 30°.

Pomii nu pot crește mai înalți din cauza forței de gravitație, fiindcă apa și sărurile minerale nu pot urca atât de sus. Unde gravitația este mai slabă, plantele pot crește mai înalte. Iar, unde gravitația este mai puternică, plantele cresc mai scunde.

Într-o emisiune Nova, acum câteva săptămâni în America, se relata că plantele,

Palmierii înalți

[illegible]

<u>Vupa</u> = porumbei verzi.

<u>Nahe</u> = cea mai largă ferigă în Tahiti, ~~[illegible]~~ trăind la altitudine de 500 m sau mai sus.

<u>Arborele de cafea.</u>

Orhidee.

&

Vanilia e o orhidee.
Porci sălbatici trăiesc în văile acestor munți.

Munţii:

~~[illegible]~~ AORAI: 2066m
~~Marau~~ MARAU: 1493m

? Coup-coupe = cuţite (iatagane?) lungi şi tari de tăiat plante şi ar-buşti din junglă ori frunzăduri tropicale

Fructul pasiunii.

<u>Cucuma</u> = fruct de pus în salată.

portocalii

Cascada Fautaua

unde oprim pentru mâncat, băut, odihnit

de 130 metri căderea

C'est magnifique!

Parcul terminal. Vista cu picioarele goale pe sol... e rece.

Pandanus [fara, în haitiană], folosit pentru acoperișuri pentru hoteluri

Plate aromate cu frunze așa mirositoare.

- mashete = cuțit gros

fabricarea de

În trecut era [illegible] utilizat la construirea de pirogi.

Trei drumeți, doi
canadieni, și eu
Ghidul e francez, fost
militar în baza Navală
a Franței timp de 7 ani
staționat în Polinezia.
Plante de bumbac!

Coborâm. Coborâm.
Se-aude zumzetul
[illegible] vântului, cu valurile
înspumate.

Ahia (pomme rose)
? ?
face un fruct care are
gustul trandafirului
Plantă de ananas

Lantana, mentă sălbatică.

Patru ore toată drumeția. Transpirat leoarcă, mi-am schimbat tricoul.

În jur de 11 km mers, într-o jumătate de zi.

Mă adaptez bine la clima tropicală.

[redacted] Templul Chinez.

[redacted] Asociația chineză: Koo Men Tong.

*

Rupt de picioare m-am culcat, la prânz, în hotel.

*

În port, seara, începând de la ora șase, se instalează rulote cu mâncare: cuzinerie franceză (tot felul de sortimente de clătite, care-mi plac), taitiană, [redacted] și chineză.

cu banane, [redacted] mango, [redacted] coconat, vanilie, ciocolată, etc.

Toate limbile* care le știu
le vorbesc cu accent, [redacted]
chiar și „română!

*

- 08.08.2015
Excursie de-o zi la
Insula Bora Bora,
Horaires (Te mau hora no te
manureva): Mersul Avioa-
nelor, la 7:30 plec din
Tahiti, iar la 16:10 mă în-
torc din Bora Bora.
supranumită Perla Pacifi-
cului.

Laguna insulei [redacted] arată ca o pis-
cină multicoloră, contras-
tând cu vârfurile muntoase
(661m) azurie verzui
Pahia și Otemanu ale vulca-
nului.
[727 m [redacted]]
însemnând „pasărea de ma-
re" conform lui Teuira Henry,

autor al cărții
„Ancient Tahiti"

Bora Bora [redacted]
cuprinde doar 38 km², for-
mată prin erupții vulcanice
de acum 4 milioane de ani
De atunci insula este într-un
proces [redacted] de scufundare
lentă.

și se află la 280 km
nord-vest de Tahiti *

Călătoriile inter-insulare
se fac cu Air Tahiti;

[redacted]

* Sculpturile tahitiene au
forme geometrice, cu semne
și forme povestind [redacted]
legende despre zei oameni
sau animale, plante.
în anul 1818
* Reverendul John Orsmond a [redacted]
contribuit la [redacted] convertirea
populației din Bora Bora la
protestantism (influența

britanică). În timp ce
pe de altă parte france-
zii impuneau catolicis-
mul. (4450 soldați, 178 ofițeri
conduși de Amiralul [redacted])
În secolul 19 subzistența
locuitorilor provenea (95)
din exportul de copră
și de vanilie.
De remarcat, [redacted] despre
această insulă, că după
atacul japonez de la Pearl
Harbor și începerea războ-
iului din Pacific, în decem-
brie 1942 americanii, con
form Operațiunii Bobcat
trimit Turner [redacted]
20 000 tone de mate-
rial (vizibile astăzi la
Anau – un tun –, [redacted] la
Fa'anui – o rampă de
hidroavioane – și la
Fiti'u'u – alt tun –)
formând o bază militară
care a [redacted] durat 4 ani

până la terminarea
celui de-Al Doi-
lea Război Mondial.
Laguna este încercuită
de o barieră de corali, care
include mari insulițe
(<u>motu</u>) cu plaje de nisip
alb. Zburăm doar 45 minute
Aeroportul se află pe
insulița Motu Mute.
Bora Bora a devenit ce-
lebră după debarcarea sol-
daților americani și
a vizitelor lui Alain
Gerbault și Bernard Villa-
ret. Jack London de
asemenea cunoștea Bora
Bora.
Pozele din avion nu-mi
ies clare.
La aeroport
mă așteaptă ghidul Tao.

Barca are un
tălpice, ca la catamaran.
Tau zice că e „pirogă
modernă"!
Sunt italieni, fran-
cezi, și eu [11 turiști].
~~la pointe~~
Printr-un canal trecem
din lagună în ocean.
La plaja Matira,
cea mai bună
din Bora Bora. Plaja
publică.
Tau cântă din ukulele.
Tipică atmosferă tro-
picală. ~~Facem~~ poze,
poze, poze... Eu am in-
trat în subgrupul italienilor.

- Cum se zice
"Sun" în italiana?
- Divertente,
răspunde colega.
Vorbim o spaniolo-
italiano-română?
Ea știe numai italiana.
(##)
Ne ucida ~~[illegible]~~
străjii.
Tzu face special
valuri ... (în ocean)
Snorkeling la 15 metri adâncime. Respiri
pe gură. Se văd pești
negri — parcă îi prinzi
în mână, dar îi scapă.
Apa e clară, ~~[illegible]~~ pe zărești
~~[illegible]~~ fundul (albiciu
cenușiu — după alge).

Mi-a spus că este
învățătoare în Parma,
și m-a întrebat cât
are salariul o în-
vățătoare în America.
(##)

(47,1)

— Fantastico, exclamă italienii. Belissimo! (47,2)
Se numește La Placo des Requins (Locul Rechinilor). Eu văzui sem "animale" mari pe fund, dar erau rechini etc.
Ni se spune că rechinii sunt hrăniți toată ziua de către organizatorii ... (gri și barracude) prin ochelarii dați de scafandru

Al doilea popas în lagună. Apa e până la brâu. Fundul e alb. Sunt (calcani) animale (Manta) — pești plați, negri,

cu ochii bulbucați deasupra și cu gura dedesubt, coada lungă de-un metru. Le atingem pe corp, dar nu pe coadă. [illegible]

Prin apă înoată pui de rechini, [illegible] domesticiți!

Se vede asa chiar în apă cu ochelarii de scafandru! Apa e verde.

Să trăiești viața din plin. (Setul de întrebări)

Facem turul lagunei.

(în interior, și albastră pe lângă malul lagunei.)

- Și-acum o s-ajung celebru în România? râde Tau vagan-du-mă că-mi țin jurnalul și-l descos cu tot

La Grădina de Corali (48)

un parc acvatic natural,

E curent de apă (mare) astăzi, trebuie evitat.

Am sărit din barcă pe un ciot de corali și m-am zgâriat la picioare. (cum mai văzusem la Cairns, Australia, în 2003)

Pare ca un acvariu privind în apă: pești zebrați, mici, alb-negri, pești galbeni. Corali mulți.

Mă țin de țăpușul-balansoar al bărcii cu motor.

Tau cântă în italiană: „Marina, Marina, Marina" (italienii zâmbesc

- fredonează

și [redacted] și eu) (melodia

Era cum românește

pățeam în anii '60, e-

ram copii: [redacted]

„Crede-mă, Marina,

Că mă doare splina,

Splina și ficatul,

Când te văd cu

altul!",

pe vremea lui

Gheorghiu-Dej

[redacted] Salupa merge cu viteză

și ne udă continuu

stropii, ca ploaia...

La prânz, pe un motu

avem <u>miam miam</u>

(mâncare)! În stil

tahitian: platou făcut

din foi împletite și frunză

(o)

[redacted] 3 lată în

mijloc. (49?)

[redacted]

înăuntru este apă

de Tau la ukulele și

cocos.

[redacted]

giambi (tam-tam

[tobă tahitiană].

O balenă face sal-

turi, dincolo de lagună.

Teonui (vărul său) la ##

Am făcut din nou baie

în lagună. Apoi demonstra-

ții: cum se împletesc

foile, și cum se sparge

o nucă de cocos. Partea

albă (<u>copra</u>), dacă o

storci obții lapte de cocos,

iar dacă o lași la

uscat, la soare puternic,
iese uleiul de coco (ce
are multe întrebuințări).
Când mă uit la ceas,
era 15:20, iar avionul
[redacted] meu înapoi spre
Papeete pleca la 16:05.
-Nicio problemă! ex-
clamă Tau.
Și-n zece minute,
cu „piroga sa cu mo-
tor", am ajuns la aero-
port (micuțul) din Bora Bora.
Trăiesc repede. Trăiesc
viața repede.
Îmi trebuiesc câteva zile
să adulmec [redacted] (această) densă.
Noi, veniți în aeroport
sunt întâmpinați cu cân-
tece.
„O veselie continuă..."

(## de pus în 49.1 la balenă) 49.2
Balenele cu cocoașă
parcurg din Antarctica
până în Polinezia 7000 km.
Ele se hrănesc cu creveți
și pești mici, aflați din
belșug în zona antarctică.
Dar pentru reproducere,
în [redacted] perioada august-noiembrie
a fiecărui an, [redacted] ele
vin în apele calde ale
Pacificului de Sud.
Balena cu cocoașă trăiește
peste 40 de ani, [redacted] cân-
tărește 25 de tone (!), și
are o lungime de 15 metri.
Femela este mai lungă
cu 1-2 metri decât mas-
culul.
Puiul de balenă, la naștere,
cântărește 800 kg, [redacted] iar
lungimea sa atinge 4 me-
tri.
(este o specie de cetacee
care)

uscat la mare ...

în perioada de împerechere, au loc parade amoroase [redacted] cu salturi spectaculoase și cântece ale masculului

Există puncte de observație ale balenelor [redacted] pentru turiști.

Bora Bora e considerată „aproape atol [redacted]" (50) [presqu'atoll], pentru că are o parte înaltă și alta joasă, iar centura de corali [redacted] din jurul lagunei este [redacted] o treime sub apă. Așadar, ca-n mulțimea neutrosofică avem trei tipuri: atol, [redacted] aproape-atol, și neatol.

Există un pasaj numit Te Ava Nui, între motu Tevairoa și motu Toopua.

Insula din interior [redacted] (9 km lungime, [redacted] 4 km lărgime) și circumferința 32 km este insulă înaltă (neatol). Dar centura coralieră în jurul ei [redacted], cu motu și hoa, [redacted] formează un atol

Populația insulei (9000 persoane) este în întregime dedicată industriei turistice. Laguna are suprafața de 80 km², de trei ori mai întinsă decât cea terestră.

Un cuplu francez din Marseille, îmi spun că ei sunt în excursie în jurul globului. Cu avionul, [redacted] câteva zile în-poposind

[redacted] ți-un oraș, apoi zburând în altul.

*

Misionarii protestanți, ajunși în insula Bora Bora, au distrus multe temple tahitiene (marae). Doar au mai rămas: [redacted] marae Nonohaura, marae Taaianapa (restaurat în 1963), și cel mai mare marae Fareruz, și petroglife (cum am văzut și la indigenii din America).

(51)

Insula a avut multe nume înainte: Vavau, Mai Te Pora (ișcată din tenebre sau creată de zei), Popora, Pora Pora, și în final Bora Bora. (însemnând „noul născut")

*

S-a descoperit, conform ADN-ului, că polinezienii sunt veniți din Asia (de fapt și arată asiatici) nu din America, în secolul IX [redacted] d.C.

*

Primul rege, conform legendei s-a născut din dragostea dintre o faleză și o piatră, numele său Firiamata o Vavau. Apoi, războaie între clanurile a trei districte ale insulei: Faranui, Nunue, și Anau pentru supremație. Se impune Puni din partea districtului Faranui.

În sec. 19 urmează regii Tapoa I și Tapoa II, [redacted] apoi regina

Maevarua I şi Terii Maevarua II. Ultima începând din 1873, cedând însă în 1888 insula Franţei.

*

Oamenii zâmbitori şi străzi, binevoitori.

Clima dulce te face dulce...

*

Există peste un milion de specii de peşti în lagune.

Stelele de mare (taramez) consumă corali. De asemenea, cicloanele şi poluarea provocată de [redacted] fiinţele umane duc la deteriorarea recifelor de corali şi, implicit, [redacted] la distrugerea insulelor.

La adăpostul lagunelor – s-a format un ecosistem impresionant, ca un fel de acvarii sau ferme naturale –

*

*

Cuvântul „atol" provine din Insulele Maldive, din anul 1611, şi înseamnă insulă inelară formată din bariere de corali care [redacted] înconjoară o lagună.

Par insule feerice, dar ecosistemul lor este fragil, iar condiţiile de viaţă aspre... [redacted]

Pe glob se estimează [redacted] circa 400 atoli, dintre care 300 în Oceanul Pacific, iar [redacted] printre acestea 136 în Polinezia, şi anume:

- în Arhipelagul Tuamotu 76;
- în Arhipelagul Marchizelor atolul Motu One;
- în Arhipelagul [redacted] Gambier atolul Temoe;
- în Arhipelagul Australelor atolul Maria;
- iar în Arhipelagul Societăţii atolii: Tupai, Scilly, Tetiaroa, Mopelia,

Bellinghausen;
etc.

Ca și alte insule, atolii se nasc, se dezvoltă, și mor. Dar această evoluție durează milioane de ani.

Datorită activității vulcanice [redacted] intense, prin izbucnirea unui vulcan, al cărui vârf depășește suprafața oceanului, apare o insulă înaltă.

Dezvoltarea insulei depinde de activitățile tectonice, și de procesul, numit de geologi, <u>subsidență</u> (adică scufundare lentă).

Urmează fazele următoare. Vulcanul se stinge și erodează din cauza ploilor, vântului, [redacted] viețuitoarelor.

Parțial craterul și pantele vulcanului sunt inundate de ocean.

Pe pantele [redacted] vulcanului se formează colonii coraliere, care se [redacted] răspândesc transformându-se în barieră de corali. (53)

Apoi, în interiorul craterului [redacted] se acumulează apă, dând naștere lagunei.

Datorită subsidenței, insula devine joasă (doar [redacted] 3-7 metri deasupra nivelului oceanului), laguna se mărește ca suprafață, iar fâșia uscatului o înconjoară. Acesta este atolul.

Dar și atolul, cu timpul, va fi acoperit complet de apele oceanului, formând un <u>guyot</u> (relief ~~munte lat~~ submarin plat, insulă scufundată).

Solul submarin este împărțit în: litosferă, astenosferă și mezosferă.

Apa dulce există pe insulă sub fâșia de uscat.

Atolul seamănă cu o coroană de insulițe (moți) despărțite de [redacted] șenturi mici (hoa) sau trecători mari (pasaje), care fac legătura dintre lagună și ocean. [redacted]

Există și excepții, de pildă atolul Makatea, care s-a ridicat la suprafață.

Atolii-s de două feluri: închiși ([redacted] într-un anumit grad, legăturile lagunei cu oceanul fiind inexistente sau restrânse), și deschiși (există pasaje prin care pot trece și vapoare).

Coralii au nevoie de lumină, deci ei pot trăi doar la adâncimi mici.

Noile generații de corali își construiesc adăpost pe

scheletele coralilor decedați.

Naturaliștii (îi) numesc și madreporeri (organisme care secretă schelet calcaros alb). Aceștia sunt formați din partea moale (polipii), și [redacted] partea tare (scheletul, compus din carbonat de calciu).

Polipii au forma florală, cu gura în centru, și trăiesc retrași în porii scheletici. Ei se hrănesc cu zooplancton, și trăiesc în ape saline agitate (dar nu foarte tare), și la temperaturi între 20°-30°C.

Ecosistemul lagunei supraviețuiește datorită procesului de ridicare a apelor profunde la suprafață (upwelling).

din cauza [redacted] condițiilor microclimatice, flora al-
? gală.

~~(a algelor)~~

[redacted] se asociază barierelor de corali. Dintre diversele tipuri de alge, mai răspândite sunt algele calcaroase (care, [redacted] organisme calcifiate) și algele cianofice pe care se depun bacterii [redacted] Tot relativ la fauna atolului mai conviețuiesc: echinoderme crustacee, moluște și pești feluriți bineînțeles.
Există pești cu scheletul cartilaginos și pești cu scheletul osos.
Apoi 16 specii marine de păsări. De la un atol la altul aceeași specie de păsări poate avea diferențe mari privind forma, talia culorile.
Spre deosebire de păsările terestre, păsările marine au fecunditate slabă [redacted] (clocind mai puține ouă) de aceea sunt amenințate cu extincția (55)
Datorită izolării, flora atolului are mică diversitate. Au rezistat speciile care au știut să se adapteze: prin mărirea rețelei de rădăcini (ca să-și asigure alimentația), și prin reducerea suprafeței frunzelor (ca să reducă transpirația — eliminarea de apă).
Plantele insulare au fructe și semințe care pot rezista luni de zile [redacted] plutind pe ape, până la un nou uscat

unde pot răsări,
de exemplu cocotierul
(Cocos nucifera).
Cresc puţini arbori pe
insule, de obicei în
mijlocul vegetaţiei.
Turismul, pescuitul, [surfing,]
[redacted] perlicultura,
şi copra (miezul alb al
[redacted] nucii de cocos)
sunt principalele surse
de venit ale insularilor [şi oamenilor!].
Privind turismul, pe lângă
croaziere în piroge, caiac
sau vase cu pânze, se
practică şi schiul pe apă
(jet ski), scufundarea (scafandru), snorkeling (cu ochelari şi tub de respirat pe
gură), şi săritul cu paraşuta.
Insulele-s pline de iasomie şi
orhidee ... un veritabil paradis al
florilor, plantelor, apei, animalelor,

56.1

Prin triunghi* polinezian
se înţeleg insulele din Pacific cuprinse în triunghiul
format din Insulele Hawaii
(în nord), Insula Paştelui
(în est), şi Insula Noua-Zeelandă (în vest).
Populaţia indigenă provine
din Sud-Estul Asiei.
Thor Heyerdahl, conducătorul
celebrei expediţii Kon-Tiki din
1947, a demonstrat doar că
[redacted] se putea ajunge
din [redacted] [plecând din Peru, America de Sud] în insulele polineziene folosind curentul oceanic est-vest.

În Oceanul Pacific [redacted]
locuitorii [redacted] indigeni
ai insulelor se împart în
trei grupe: Polinezia, Micronezia (arhipeleagurile Mariane,
Caroline, şi Marshal), şi
Melanezia (Noua Caledonie,

Fidji, insulele Solomon, Noua-Guinee, Vanuatu).

O dată cu sosirea europenilor (1767 – Wallis, 1768 – Bougainville, 1769 – Cook) apar documente scrise în limba tahitiană:

- 1810, un abecedar;
- 1818, Evanghelia;
- 1819, Codul Pomare;
- 1838, Biblia;
- 1972, se crează Academia tahitiană.

Université de Polynésie Française s-a înfiinţat în 1987.

Textele tahitiene se citesc ca-n română, scrierea fiind fonetică.

Limbile austroneziene se vorbesc în: Polinezia, Micronezia, Melanezia, Indonezia şi Malezia.

*

*

75% din populaţia polineziană franceză trăieşte în insulele Tahiti şi Moorea. (56.2)

*

Cele mai înalte vârfuri din Tahiti sunt Orohena (2241 m), Marau (2093 m) şi Aorai (2066 m).

*

Polinezia a beneficiat de ajutoare economice substanţiale din partea Franţei. Doi ultimii preşedinţi polinezieni au militat pentru autonomie (Gaston Flosse şi, în prezent Edouard Fritch), sau chiar independenţă (Oscar Temaru).

*

Artizanatul polinezian e diversificat: modern, tradiţional sau mixt. Specifice tahitiene fiind: pareo, tifaifai, tapa.

Tapa este scoarţă bătută/presată.

Pareo sunt veşmintele tradiţionale polineziene, pentru femei şi bărbaţi, făcute din tapa şi ornamentate cu motive decorative de flori (tiare).

[redacted] Culori aprinse, viva-
ce – specific tropicale
[redacted] Pareo pot fi execu-
tate manual, [redacted]
[redacted] dar există și o uzină
Tahiti Art Maohi.
Sculptura: în lemn ([redacted] co-
cotier, maru maru, miro), pia-
tră, corale, scoici, os, dinți
de rechini.
Tatuajul polinezian este o
artă, practicată astăzi mai a-
les de către tineri, și [redacted]
motive tradiționale. înfățișează

*

Privind gestionarea spațiului
maritim se prevede protejarea
animalelor și plantelor acva-
tice pe cale de dispariție, și
a zonelor interzise sau regle-
mentate privind pescuitul.
În lagune [redacted] nu se permite
deplasarea vaselor [redacted]
[redacted] cu motor la o viteză
mai mare de 20 noduri
(knots) pe oră.

*

09.08.2015 [redacted]
Duminică după-masă.
Totul este închis: buticuri,
piața. Rar ceva deschis.
Autobuzele nu circulă.

*

~~[illegible]~~

Am luat-o la întâmplare
pe străzile aproape pustii
ale capitalei, și m-am
trezit în La Place de
Pirae, exact unde aș fi
vrut s-ajung cu autobu-
zul. Pe [redacted] plaja Aorai
Tinihau, cu nisip negru,

format din material vul-
canic, corali, cajou
Nisipul e [redacted]
impregnat cu puncte sidefii
[redacted] ce lucesc în soare.
Fac baie, mă bronzez
și sunt arămiu [redacted] ca un [redacted] tahi-
tian din pânzele Gauguin.
Tineri cu caiacuri prin valuri.
Plajă neagră, [redacted] parcă-i
plină de cenușă.
Apus de soare în Pirae,
și timpul pentru mine
să mă retrag... Se-ntune-
că devreme, [redacted] (la [redacted] ora
17:47), și
brusc. [redacted]
(la tropice)
[redacted]

La Foire de la Rentrée
Scolaire în Pirae.

(Târgul începerii Anului
Școlar)

Îl vizitez și eu, tocmai
ieșit de pe plajă.
Seara a fost prezentat și
la televiziune, canalul
'Polynésie 1', la jurnalul
de la ora 19:00 (tele)
Am cumpărat un DVD
cu muzică în limbile
tahitiană și [redacted] paumotu (din Arhipelagul Tuamotu)
de un cântăreț local
renumit MAPU, intitulat "Waikapu",
12 [redacted] melodii, înregistrate
în studioul Wiking Papeete
(15.000 xpf). având Amintiri dulci...

11 ore diferență de fus orar între Papeete și Paris.

11.08.2015

Cu autobuzul de Papara (250 xfp) la Musée de Tahiti et des Îles, situat în comuna Punaauia.

(stația de lângă Piața Centrală din Papeete)

*

Europenii, ce locuiesc aici, deprind cuvinte și expresii în tahitiană.

Ca să nu vorbim de toponime, care provin toate din tahitiană ori alte limbi polineziene.

"Polinezia", etimologic, înseamnă: multe insule.

*

Pe strada Générale De Gaulle.

Parohia St. Joseph Messes.

Plimbare prin paradis...

Multe resorturi unde cred prețurile-s exorbitante.

Plaje cu multe pirogi.

Bună idee de a atașa un tălpic (balansoar) unei bărci — pentru echilibru.

La Route du Monoï (Ruta Uleiului de Cocos), care este prelucrat din copra.

Mirosul înflorat parfumat permanent al aerului te binedispune.

Centrul comercial Tamanu Nui.

Pépinière Tamanu: Arbres Fruitiers...

Școala de Dansuri
Tradiționale <u>Ori Nui</u>

Am ajuns la Muzeul
Tahiti-ului și al Insulelor
(<u>Te Fare Manaha</u>)

Exponatele se referă la viața cotidiană și religioasă a polinezienilor înaintea sosirii misionarilor europeni.

* (dimineața)

La 16 august 1773, două vase, „Resolution" comandată de James Cook, și a doua, „Adventura", comandată de Tobias Furneaux, s-au apropiat de Tahiti, satul Tautira, cam la 2 km de recif. Căpitanul Cook se întorcea din Antarctica și Noua Zeelandă.

Locuitorii, cu lăstari de plante în mână, semnificând pacea s-au apropiat de [redacted] noii vizitatori. Aproximativ 100 de pirogi au înconjurat vasele.

La prânz, din cauza vântului, cele două vase sunt împinse spre recifele de corali. Căpitanii au ordonat coborârea ancorelor.

Apoi, briza dinspre țărm spre larg a ajutat la depărtarea vaselor de recif.

A doua zi, Resolution și Adventure, au fost găsite naufragiate în golful Vai-te-piha al satului Taotira.

Ancora vasului Resolution a fost recuperată, dar cele trei ancore ale vasului Adventure nu.

La 27 aprilie 1978, un tahitian (Charles Lehartel) a descoperit la 40 metri adâncime o ancoră, care 2/3 era înglobată în corali. După o lună de muncă subacvatică abia a putut fi desprinsă din reciful coralier.

Este, deci, foarte probabil ca celelalte două ancore să fie complet îngropate în reciful coralier.

Studiind jurnalul de bord al căpitanului Cook o echipă de cineaști britanici și neo-zeelandezi (Phil Keelog, David Lean, și Eddie Fowlie) au debarcat în ianuarie 1978 în Tahiti pentru a realiza două filme: unul despre cele trei ancore pierdute, celălalt despre Căpitanul William Bligh și despre Bounty.

*

În Grădinile Ātea sunt vreo 100 specii de plante: 1/3 indigene, 1/3 introduse din alte insule polineziene, și

1/3 introduse în perioada modernă.

900 x fp intrarea la Muzeul Tahiti și Insulele, plus expoziția privind navigația polineziană

introducerea de noi specii de plante și animale în habitatul izolat al unei insule a dus la dezechilibre ireversibile în faună și floră, (și sărac în diversitate)

Plante utile aduse de om: cocotier, taro, cafea, vanilie, tomate, etc.

Plante ornamentale aduse de om: hibiscus, flamboiante, laleaua din Gabon, etc. (care) au prins rădăcini în vegetația naturală, amenințând florile rare autohtone: Tiare,

Cyrtandra, orhideele.

Alte ierburi, microorganisme, animale mici au parvenit involuntar pe insule, odată cu omul.

*

Există circa un milion de moluște în Polinezia Franceză, din patru clase:

- poliplacofore;
- gastropode;
- bivalve;
- și cefalopode.

*

În (centura inter-tropicală a Pacificului) se manifestă două fenomene duale, <u>El Niño</u> și <u>La Niña</u> (în spaniolă ele înseamnă „copilul" și „copila"), care au loc datorită mecanismului de retro-acțiune între atmosferă și oceanul mondial.

El Niño: când în zone secetoase la un moment dat

plouă abundent.
La Niña: când în zone ploioase la un moment dat e secetă.
Acestea de obicei se manifestă pe coastele Americii de Sud.

* Climat oceanic tropical. Alizeele bat dinspre sud spre est, și dinspre nord spre est.

În apă avem: curentul sud-ecuatorial, și curentul Humbold.

Se găsesc aproximativ 120 specii de corali, în aceste arhipelaguri, repartizate în 40 de genuri, dintre care: Acropora, Fungia, Herpolita, Montastraea, Pocillopora, Porite.

* Privind locuitorii, Polinezia a fost populată de asiaticii din sud-est între anii 800-1300 d.C. S-au descoperit probe că au avut loc contacte și cu America de Sud deoarece cartoful dulce (<u>Ipomoea batatas</u>), origine (de) americană, a fost cultivat în Polinezia, iar denumirea sa polineziană (<u>Kuomara</u>) este împrumutată dintr-un dialect sud-american, unde se numea <u>Kumar</u>.

Dar și invers, găina sălbatică (<u>Gallus gallus</u>), originară din Asia de Sud-Est, a fost transportată și în America de Sud.

* În 1769 existau și pirogi duble, așezate ca doi tălpici, și

funie cu bârne transversale — formând un fel de sanie de apă.

*

Fuste din foi de (și frunze) plante. Ca-n Hawaii!

*

Tatuajul se aplica tinerilor între 15-20 ani, și însemna trecerea lor la maturitate. În special în insulele Marchize și în Noua Zeelandă (de indigenii maori, tribul),

*

Tapa (sau 'ahu) se fabrica din arbori diverși (uru, 'ora, mati, papiriferi) și folosea la îmbrăcăminte, covoare, pături.

*

Pescuitul se făcea cu coșuri, plase, capcane, năvoade și era însoțit de ceremonii religioase.

*

Se ocupau și de horticultură.

*

Obiecte sacre în lemn sau piatră: Divinitățile ancestrale simbolizate prin imagini antropomorfe (atribuiri de sentimente umane plantelor și animalelor) ti'i sau tiki.

(to'o sau toko), sub formă de bastoane sau ~~vannerie de pene și de~~ [illegible] de stuf sau răchită cu pene și tapa.

Zeul 'Oro în

Insulele Societății.
(Aceste insule au asemenea denumire pentru că-s grupate ca o societate)

*

Sosirea omului alb în insulele polineziene. La început

misionarii evangheliști („corabia „Duff"), apoi catolici, mormoni [englezi, francezi, spanioli și americani].
Pomare I, Regele Tahiti-ului 1743-1803, care a format o dinastie.
Din șef al districtului Pare, ajutat de matelotii dezertori cu „arme de foc" și prin relații cu comandanții navelor engleze, ocupă Templul (Marae) din Papara, și devine stăpânul insulei.
Familia regală Pomare... dintre care este renumită Regina Pomare Vahine a IV-a (Vahine = femeie, în tahitiană).
Curios că avem și noi, în limba română, nume de familie precum Pomaru!
*

Paradisul literar: scriitori de pe glob care au scris despre ospitalitatea damerilor și locurilor din sudul Pacificului:
• Herman Melville, (scriitor american) în cărțile „Typee" (1846) și „Omoo" (1847);
• Pierre Loti, marinar francez, „Rarahu, idylle polynésienne", roman autobiografic, 1879;
• Robert-Louis Stevenson, scriitor scoțian celebru datorită volumului „Comoara din insulă", a publicat „Scrisori din Mările Sudului", 1891.
• Victor Segalen, francez, „Les Immémoriaux", 1904;
• Rupert Brooke, poet englez, poemul „Mamua", 1914.

Segalen a anunțat publicului moartea lui Gauguin pe atolul Atuana.

Ultimul rege* al Tahitiului, Pomare al V-lea, 1877-1880, neavând urmași direcți și fiind bolnăvicios, cedează statul său Franței.

Expoziția de pirogi* cu balansoi și bărci [redacted] largi.

O piatră (pată)* lungă de vreun metru jumătate și largă de-un metru, cu inscripții, a fost descoperită în Valea Tipaeru'i din Fa'a'a, în bordură cu zonele 'Oti'oti-roa și Fenua-ura, a fost numită „Nā maeha'a nō Tipaeru'i", din anii '90.

Dar, din păcate, nu s-a descifrat mesajul ei.

Există „Legenda Gemenilor" care ar putea fi conectată cu această petroglifă:

Tetauri trăia cu nevasta lui (în bună înțelegere) în Tribul Fa'a'a.

[redacted]

Între timp un război pornește [redacted]: Tribul Puna'auia atacă Tribul Fa'a'a.

Ros de îndoială, Tetauri nu știe ce să facă: să meargă la luptă, ori să stea să-i nască soția.

La început nu vrea, însă nevasta îl îndeamnă să [redacted] se ducă:

— Divinitatea va avea grijă de mine, îl consolează ea.

[redacted] Tetauri [redacted] își aduce nevasta în Valea Tipaeru'i, unde construiește o căsuță acoperită cu foi de 'ōpuhi, și adaugă un foișor, unde ea să poată găti.
Apoi Tetauri pleacă la război.
Lupta se amplifică, iar Tetauri își dă seama că vor fi înfrânți de Tuna'auia.
Se depărtează de colegii de luptă, și se retrage în Valea Tipaeru'i, la refugiul nevestei sale.
Dar aceasta murise la nașterea a doi gemeni, care nu prea târziu au murit și ei — fiind fără îngrijire.

Tetauri, de durere, plânge continuu, apoi sapă o groapă în care îi înmormântează pe toți trei, și o acoperă cu o piatră groasă și plată.
Există și astăzi piatra, iar pe ea sunt [redacted] gravați doi gemeni și un [redacted] tipar.
Se zice că [redacted] țiparul este gardianul acestui mormânt. [redacted]

*

„La Orană*/Gauguin",
album dedicat pictorului
în anul 2003 – la cen-
tenarul morții sale,
Somogy éditions d'art
Paris. Fotografii, ma-
nuscrise, desene, picturi
din perioada 1891–1903,
din insula Tahiti și
insulele Marchize.
Câteva din pânzele sale
cele mai cunoscute:
„Arearea" (1892), „Oviri"
(1894–5), „Autoportrait à
l'ami Daniel" (1896),
„Le cheval blanc" (1898),
„Et l'or de leur corps"
(1901) – ultima, nud,
în reproducere este
și-n hotelul meu.

*

Ia uite domnule, mașini
Dacia Duster se vând în
Tahiti și „peste tot în lume"
îmi managerul.
1,6L; 110CV/DIN;
2.390.000 [redacted] XPF
Renault a cumpărat uzi-
nele Dacia.
Unele au logo Renault,
altele logo Dacia.
Îmi plac aceste Renault
Twizy, cu un singur loc
în față și altul în spate —
cât un sfert de mașină...
parc-ar fi trotinete!
(TTC = tax tout compris)
Cică se vând bine în
Franța, în Tahiti...

Curțile [redacted] caselor
sunt adevărate grădini
botanice. O splendoare
(de culori și parfumuri)!
Le Palais des Glaces
[Palatul Înghețatelor]!
35 sortimente de înghețată
și cumpăr câte o cupă
din trei sortimente
[redacted] (900 xpf)
apoi le schimb ziua
următoare.
M-am abonat la... înghe-
țată și clătite!
Iar clătitele la fel:
cu banane, cu guava, cu a-
nanas, cu nutella, cu cio-
colată (desigur), cu vanilie
cu cremă, cu marmeladă,
cu gemuri de felita. Și

pe acestea le variez de la
o zi la alta..
[Pentru sănătate [redacted]
este recomandat să schimbi
des felurile de mâncare.]

Am [redacted] notat* [redacted] suficient în jurnal, tot timpul:
în avioane, în aeroporturi,
în mașină, în autobuze,
în pirogă, seara la hotel,
ziua prin parcuri, în incinta
muzeelor, prin restaurante,
pe stradă mergând... după
cum observam [redacted] ceva interesant
sau îmi venea vreo idee.

Parodiindu-l* pe Emile Zola
aș zice „à la recherche du
temps futur" [în căutarea timpului... viitor] —
de aceea călătoresc.

Îmi cheltui* ultimii bani pe
cărți. Am mai cumpărat un
„Guide de conversation tahitien /de poche", de Louise
Peltzer și Vahi Sylvia
Tuheiava-Richaud, ilustrații de J.-L. Goussé, Editura
Assimil, Chennevières sur
Marne, Franța, 2011.

Mi-a trezit curiozitatea
nu lexicul ([redacted] cuvintele
au mai multe vocale decât
consoane; silabele sunt
aproape toate accentuate;
o [redacted] silabă are
fie numai vocale, fie o [redacted] consoană și mai multe
vocale, rare silabe cu
două consoane), [* vocale (a, e, i, o, u)]
ci structura gramaticală.

O curiozitate este că există
două negații: (și [redacted] consoane:
1) negația totală (când
[redacted] propoziția este
sigură, 100%)
2) negație parțială (când
propoziția este adevărată
într-un procent mai mic
de 100%). (f, h, m, n, p, r, t, v)

*

ca în logica neutrosofică avem: afirmativ, parțial afirmativ sau parțial negativ și negativ. Trei posibilități.

Termenul negativ se plasează întotdeauna la începutul propoziției.

Pentru negația totală se utilizează termenii

<u>aita</u> (dacă propoziția începe cu un verb);

<u>e'ere</u> (dacă propoziția nu începe cu un verb).

Pentru negația <u>parțială</u>:

<u>e'ita</u> (indiferent dacă propoziția începe sau nu cu verb).

Pentru interdicție:

<u>eiaha</u>.

Exemple:

<u>Aita e ua nei</u> [Nu plouă].

{Este 100% adevărat că nu plouă — negație totală}

<u>E'ita o Tina e 'ori</u> [Tina nu va dansa].

{Este probabil (nu sigur) că Tina nu va dansa — negație parțială.}

<u>E'ere tera fare no matou</u>

[Această casă nu este a noastră]

{Negație totală. Propoziția nu începe cu un verb.}

<u>Eiaha e ta'i!</u> [Nu plânge!]

{Interdicție.}

Alte <u>curiozități lingvistice</u> (din punct de vedere indo-european):

- în limbile polineziene ordinea cuvintelor este: Verb-Subiect-Complement nu ca-n română Subiect-Verb-Complement; exemplu:

<u>Ua 'ite te 'orometua i te mau tamari'i.</u>

(A vedea învățătorul pe copii) = Învățătorul i-a văzut pe copii.

- există [redacted] propoziții fără verbe și propoziții fără subiecte;
- prin reduplicare a unui cuvânt se formează [redacted]

manu = pasăre;
manumanu = [redacted] musculiță [redacted]

horo = a fugi;
horohoro = a fugi mereu, a fugi peste tot,
hōhoro = a fugi amândoi împreună.

micimea, pluralul, iterativul, durativul...

- articolul definit te plasat în fața un verb îl transformă în substantiv.
- pluralul se formează prin inserarea termenului mau în față:

te tane = bărbatul
te mau tane = bărbații;

- orice cuvânt poate deveni atribut sau adverb;

*

- există cuvinte care sunt și verbe și substantive;

[redacted]

- timpurile verbelor se formează prin plasarea în fața infinitivului unor termeni:

ua pentru trecut,
e pentru viitor;
tē pentru prezentul continuu;

nu există conjugări;
exemplu:
[redacted]
urmat de nei, na, sau ra

Ua reva te vahine.
[Femeia a plecat]
E reva te vahine
[Femeia va pleca.]
Tē reva nei vahine
[Femeia pleacă (acum).]

*

Am întrebat un băiețel unde este stația de au-

*

tobuz. Foarte agreabil dar îmi vorbea cu „tu" iar în Franța știam că se folosește pronumele de politețe „dumneavoastră" (<u>VOUS</u>)... De fapt toți îmi vorbeau cu „tu". Polinezienii se tutuiesc, indiferent de vârstă, rang social, ori dacă se cunosc sau nu...

*

- Nu se practică ciubucul.
- Dacă ți se oferă daruri, să nu refuzi.
- Oamenii să fie apelați [redacted] după prenume (nu se folosește numele de familie). [redacted]
- Nu <u>este</u> politicos [redacted] să interoghezi pe cineva despre originea sa.
- Este indicat să faci daruri la rândul tău.
- Tonul (vocii) face muzica!

*

- Înainte de-a acționa, observă și cugetă.

*

*
Vizitez *atâtea locuri
să mă gândesc unde te
poți retrage la pensie...

*
Mozaicuri de grafitti
pe ziduri (precum în Can-
cun, Mexic)... înlănțuit
starea de soare, mare,
și palmieri — ca în
poveste.

(PS: de pus un astfel
de grafitti dintre pozele
mele)

Manger à la roulotte, pe
cheiul din Papeete, e agreabil.

E ultima zi a mea în
Tahiti.
Seara în port, la rulote.
Restaurantul chinezesc
"Chez Foung Yune": peste
în sos, cu orez, vegetale, și pâine.

*
Fac colecție de bani din
țările prin care am trecut

*

(valori mici).
Din Tahiti am oprit monezi de 5, 10, 20, și 50 franci polinezieni.

*

S-au bătut francezii cu englezii timp de un mileniu pentru colonii.

*

—12.08.2015

Activitatea Aeroportului Tahiti-Faa'a a început în 1951 cu prima linie aeriană internațională Tasman Empire Airways Limited.
Timp de un deceniu se putea ajunge în arhipelag numai cu hidroavionul pe pista din insula Bora Bora.
Din 1960 s-a construit o pistă de aproape 2000 metri lungime în laguna Faa'a, iar în 1961 s-a prelungit la 3416 metri, permițând avioanelor cu reacție să aterizeze și decoleze din Tahiti:
(în)
Boeing 707 și Airbus 340.

*

*

Întoarcerea în New Mexico:
Papeete – Los Angeles
[redacted] (cu o noapte [redacted]
de așteptat în L.A. pentru zborurile următoare),
L.A. – Salt Lake City,
Salt Lake City – Albuquerque.

*

Două săptămâni fără muzică, fără predat, fără cercetat, fără telefoane și mesaje, fără Internet — am fost parcă în afara timpului — să mă relaxez, să uit de tot și toate.

*

Zburăm peste ecuator. În zona Hawaii-lor este furtună și avionul ocolește. (Air France)

*

Problemele vieții sunt mai grele decât problemele matematicii. Viața urmează și nu urmează niște reguli...

nâcre = sidef

nâcré = sidefiu

~~navet = nap~~

u.t. [redacted] ce e, îndrugă

*

Gauguin ajunge întâmplător în Tahiti (sfătuit de prietenul său Émile Bernard). La Société Française de Colonisation ofereau privilegii coloniștilor și... drum gratuit în Oceania Franceză.

Dar, culmea ironiei, societatea nu-l consideră pe el [redacted] un om serios (!) și nici pe [redacted] însoțitorii săi. Totuși, [redacted] Ministrul Artelor îi oferă o reducere a biletului de călătorie, și cu banii din vânzarea unor tablouri se îmbarcă din Marseille spre Tahiti la 1 aprilie 1891. Pe atunci vaporul făcea [redacted] (mai mult de) două luni.

La Papeete, capitala Tahiti-ului Gauguin pictează portrete

*

din înalta societate.
Contemporanii îl consideră un pictor vulgar și netalentat!
(Cam așa se-ntâmplă deseori..., posteritatea trebuie să te recunoască...)

Se [redacted] repatriază [redacted] la 14 iunie 1893 aducând cu el la Paris 66 de tablouri, sperând să devină celebru.

[redacted] Gauguin se retrage de la oraș într-un sat, Mataiea, la 40km de Papeete, dedicându-se picturilor [redacted] tahitiene, (înfățișând) #40

Își scrie și jurnalul „Noa Noa", ajutat de amicul său Morice, în care prezintă viața din Tahiti ca paradisiacă, iar pe europenii din Papeete ca personaje grotești.

Doi ani în Franța petrecuți, dar pictura lui este neînțeleasă, dă naștere și la scandaluri.
Soția Mette Gad (olandeză) îl lasă. Rănit grav la gambă. Fără bani...
Decide să se-ntoarcă la Papeete, unde [redacted] ajunge la 9 septembrie 1895. Se instalează la Punaauia, [redacted] tot pe insula Tahiti, până în septembrie 1901, când pleacă în Insulele Marchize.

Datorită moștenirii [redacted] de la un unchi își poate plăti biletul de vapor.

(la 12 km de capitală,)
(unde-și construiește o căsuță)

*

Dar sănătatea i se degradează mereu. Când la spital, când pictând (deși în dureri continue), când căutând bani...

Ultima sa (după) reședință este în Insula Hivaoa, satul Atuona, din Arhipelagul Mar[redacted]chizelor.

Gauguin își stabilește atelierul său și are perioade prolifice de creație (anul 1902), dar și conflicte cu autoritățile [redacted] religioase și polițienești.
Pictura lui e dificilă: figuri enigmatice, femei robuste, un cal verde...
Reușește să semneze un contract cu Vollard, un comersant de tablouri.
În ultimele luni nu mai poate lucra decât cu injecții de morfină.
Moare la 8 mai [redacted] 1903,

[redacted] * o îndrum-

unde astăzi se află celebra sa tombă din Atuona.
Episcopul Marchizelor, Monseniorul Martin, nota în jurnalul [redacted]:
„moartea subită a unui [redacted] personaj trist, artist de renume, dușman al lui Dumnezeu și a tot ce este onest" (!)

(*#●) (în prima călătorie)

Gauguin a avut și o nevastă Titi, jumătate albă, jumătate indigenă, care (scria el) „a îngroșat mulți amanți", apoi a divorțat și s-a căsătorit cu fata de 13 ani, indigenă, Tehamana pe care i-a dat-o mama ([redacted] biologică sau adoptivă) a fetei.

FS: de pus la #● din primul voiaj.

*

Gauguin și Tahiti [redacted] s-au
făcut celebri reciproc:
- Gauguin a devenit celebru pentru că a fost inspirat de culorile, peisajele, și indigenii din Tahiti.
- iar Tahiti a devenit [redacted] o insulă celebră pentru că pânzele lui Gauguin despre Tahiti [redacted] au devenit cunoscute pe tot globul.

(în mod)

Gauguin a fost controversat ca pictor. Tablourile sale [redacted] cu femei haitiene (astăzi recunoscute mondial) erau considerate urâte.

Cu toate acestea, amatorii de artă din toată lumea vin în Tahiti pentru a înțelege personalitatea acestui om dificil.

Motiv pentru care s-a și înființat un Muzeu Gauguin pe insulă în 1984. O stradă și un liceu poartă numele său în Tahiti.

Preotul Patrick O'Reilly a lua inițiativa creării muzeului, [redacted] din partea Societății de Oceaniști. Pentru ridicarea clădirii a fost ales arhitectul Claude Bach, iar pentru decoruri René [redacted] Dessirier.

Curatorul muzeului, Gilles Artur, a organizat peste o sută de manifestații, conferințe, și expoziții despre Gauguin.

*

Răscoala matelotilor.

La 26 octombrie 1788 sosește în Golful Matavai, sub pavilion britanic, expediția condusă William Bligh, însoțit de un grădinar (David Nelson) pentru a strânge arbori de pâine și a-i implanta în Insulele Antile Engleze, ca să poată servi ca hrană pentru sclavii.

(uru)

pe vasul Bounty

Matelotii mai fuseseră în Tahiti cu Capitanul Cook, în anul 1777.

Față de ploaia și ceața din Anglia, soarele și florile și plantele tahitiene păreau adevărat paradis terestru pentru ei... un vis cu ochii deschiși.

Echipajul rămâne cinci luni pe insulă, timp în

în care ei exercită [redacted] asu-
pra băștinașilor o influ-
ență profundă.

În martie 1789, înainte de
a [redacted] ridica ancora,
câțiva marinari dezer-
tează, dar sunt prinși [redacted]
și aduși la bordul vasului
Bounty, care ridică ancora
[redacted]
Dar spiritul revoltei izbuc-
nește din nou, când vasul
[redacted] se afla în larg, lângă in-
sula Tonga din Pacific.
Conducătorul răscoalei,
Fletcher Christian, împreună
cu [redacted] alți 24 de marinari îl
[redacted] debarcă pe William
Bligh, [redacted] alături de
17 marinari loiali lui pe
un [redacted] cuter (ambarcațiune
mică, având un singur ca-
targ).
Fletcher și [redacted] însoțitorii săi se în-
dreaptă spre Arhipelagul

Australelor, căutând să se
stabilească la Tubuai, dar
populația locală se opune.
Atunci se întoarce în Tahiti
pentru a-i debarca pe cei
care doresc să rămână aici
(16 marinari), deși aici puteau
fi depistați repede de autori-
tățile engleze.
Fletcher și cu 8 marinari
rămași, plus câțiva tahiti-
eni, fondează o colonie pe
insula Pitcairn.
Pentru a scăpa [redacted] de urmăririle [redacted]
englezilor, marinarii rămași
construiesc o goeletă (navă
cu pânze, având 2-6 catarge)
lungă de 10 metri; și-l botează "Resolution".
Aceștia ajută și pe Tu-Tina-
Mate (1743-1803), șef al dis-
trictului Pare-Arue, să biru-
iască pe ceilalți șefi de
districte, devenind el astfel
primul Rege al Tahiti-ului
unit, sub numele de

Pomare I-ul i-au
Europenii furnizat
arme de foc: „mus-
chete" se numeau în Evul
Mediu, și arătau pe cum
archebuza.
(aveau fitil)

Dar, sosește
un vapor englez, „Pandora",
venit să caute marinarii
desertați, în anul 1791
Unii caută să fugă cu
„Resoluția", iar alții se
ascund în munți;
datorită intervenției lui
Pomare I-ul.
(dar sunt capturați!)

O parte dintre
marinarii răsvrătiți au pie-
rit în valuri.

William Bligh a scăpat. El
și-a îndeplinit misiunea
în 1792, transportând

arbori de pâine din
(și transplantând)
Tahiti în Insulele Antile
Engleze. (devenită celebră)

Această răscoală, la bor-
dul vasului Boundy, a atras
cineaștii. Două producții ci-
nematografice au fost
făcute: în 1935, de către
Charles Laughton, și în 1962
cea în care au jucat actorii
Trevor Howard și Marlon
Brando.

*

*

Piroga

Era construită în întregime din materiale vegetale.
Uneltele: din piatră, lemn, os, cochilii.
Arborele, în care se (cioplea) scobitura, trebuia să fie drept și mare.
Astăzi se mai folosește doar pandanus-ul.
Lansarea la apă a (unei) pirogi se făcea în prezența întregii populații a unui district, a preotului și a regelui.

*

* FS! de pus după fraza Franceză s-au bătut și englezii un mileniu pt. colonii.

Consulul Angliei în Tahiti, pastorul George Pritchard, începând din anul 1837, încurajează pe regina Pomare Vahine IV a Tahiti-ului, să ceară protectorat britanic în 1838. Disputele dintre protestanți și catolici se transformă în dispute între englezi și francezi.

Amiralul francez Dupetit-Thouars, împreună cu Moerenhout (consulul Franței), aranjează semnarea protectoratului francez de către regentul Paraita (al Tahiti-ului), deoarece regina tahitiană se retrăsese pe insula Moorea iar Pritchard era plecat la Londra.

Amenințată, Pomare Vahine IV semnează și ea, astfel că la

9 septembrie 1842 se proclamă [redacted] protectoratul francez, care este ratificat de Louis-[redacted] Philippe.
Un incident dintre [redacted] amiral [redacted] și regina provoacă războiul Franco-Tahitian.
Armand Bruat, guvernatorul Arhipelagului Marchizelor, instalat întâi [redacted] în Tahiti, construiește o mică fortificație în Tahiti Iti (partea de sud-est a insulei) la Taravao. Șefii tahitieni din Taiarapu adună o armată de 2000 de oameni, iar guvernatorul francez 400 de oameni. Bătălia de pe plaja Mahaena se soldează cu 102 morți în tabăra tahitiană și 15 morți în cea franceză.
Consulul englez Pritchard a fost arestat și apoi expulzat la 13 martie 1844.
Războiul de gherilă durează 3 ani (1844-6) și se termină la 17 decembrie 1846 când francezii cuceresc fortul Fautaua.

*

Insulele [redacted] acestea tropicale
pline de plante exotice și
flori [redacted] cu miriade de culori,
și mirosuri îmbătătoare —
sunt parcă raiul pe pământ!
Fericiți cu duhul cei care
trăiesc aici.

Îndrăgostiții, romanticii,
aventurierii sunt seduși de
atmosfera locurilor
care îți taie respirația de
plăcere.

– Uite, [redacted] * ce e, îndrugă [redacted] (Ariifano,)
tu știi și franceza,
profesor ești,
[redacted] te retragi la
pensie în Tahiti...
și mai predai câte-un
curs [redacted]
[redacted] cu neutrosoficele tale
în rest... stai cu burta
la soare, și-un atol
[redacted],
ce mai aștepți?

și cu ciolanele-n apă,
[redacted]
[redacted] că briza oceanului
te mângâie...
îți pui ierburi [redacted] pe cap
și dansezi <u>otea</u>...

Manihi, Tikehau,
sau Fakarava –

*

– 14.08.2015 (89)

După două săptămâni
de paradis în Tahiti...,
două săptămâni de
infern cu Lola
şi am zis că abia aştept
să mă mut la întâi
septembrie în Nizhoni.

*

Curios, şi chiar neplăcut
că Lilia a venit în cabi-
netul meu la universitate!

—Noroc Smarandache!

M-a surprins, fiindcă ea zicea
că eu n-o las în pace.

—Am auzit c-a murit mai-
că-ta, continuă.

Fardată, vopsită blondă,
cu unghiile roşii.

—Cine ţi-a spus? am în-
trebat.

S-a codit, s-a bâlbâit...
n-a vrut să spună.

Şi, dac-a văzut că tac,
a plecat.

*

Mă feresc de ea. E-n stare de orice. Să nu-mi înscenezе ceva...

S-a întors, după trei luni din Moldova, iar la lucru, s-a destrăbălat destul, [redacted] pînă bine SINGUR.

Eu mă (mai) *

— 20.08.2015

Surmeneală din cauza de supramunca, tristețe disperare, viață de rahat!

Am fost bulversat de când am venit din Tahiti, tracasat de administra[redacted]ție, de partenera actuală...

*

Astăzi am fost la un restaurant [redacted] Middle East, numit „Aladdin" să cumpăr mâncare de pește Talapia. Restaurant arab.

Și nevasta băiatului [redacted] vânzător a venit să-i aducă mâncare. Era în negru, cu basma pe cap, precum musulmanele. (90)

(Ce frumos!)

La ei mai există familie, mai există afecțiune și unitate între bărbat și femeie. La creștini s-a cam dus dracu!

— 22.08.2015 (276)

Între orele 20-21, pe History Channel (42), se menționează că posibil să fi [redacted] coborât pe lună astronauții. Internetul era plin cu astfel de informații, dar televiziunea americană tăcea.

Cică astronauții lui Apollo s-ar fi antrenat și filmările s-ar fi fost făcut în Area 51

(Nevada).

*
Idila cu Lora s-a sfâr-
șit [redacted] (noiembrie 2014-
august 2015).
Deși [redacted] ne-am îmbrăți-
șat la despărțire și ea
[redacted] a conchis că
„rămânem prieteni".
M-am mutat din casa
ei (217 W. Jefferson,
Gallup) în complexul
de [redacted] Nizhoni;
locuințe
(222 E. Nizhoni Blvd.,
Gallup), Apartamentul
B2 (parter, one-bed
room, 530$/lună chi-
rie, plus utilitățile
de plătit).
30$ aplicația de închi-
riat, 300$ depozitul,

*

Pentru a-ți menține corpul tânăr, trebuie să-ți menții mintea tânără (exersând-o, învățând mereu ceva nou, făcând ceva diferit, vizitând locuri nemaivăzute).

*

Ce viață temporară, fragmentară.
Ce viață
Fără siguranță.
Trăire nomadă.
Trăire
În afara corpului
Privindu-te și
Plângându-te
Cu sentimente
La minus infinit...

*

Azi, 28 august 2015
m-am mutat. Pentru a
câta oară de când
am emigrat!
N-o să-mi cumpăr casă,
pentru că nu am timp
să mă ocup de întreți-
nerea ei.
Lora Stone și Alok Dhital
(colegi de la UNMG)
m-au ajutat la încăr-
cat și respectiv des-
cărcat obiectele mai
grele în și din van.

- 02.09.2015 (181$ cu taxe)
Acum câteva zile am
cumpărat un nou tele-
vizor: flat, „Element”
32" HD Digital LED.
Pe cel vechi, adevărat
demodat, nu mi l-au pri-
mit nici la Goodwill ca
donație. Din

noroc, un indian Na-
vajo, aflându-se acolo,
a zis să i-l dau lui,
cadou.

Luni [redacted] seara, 31 august,
a venit Lora să mă ajute
să-l instalez prin
Comcast. Am avut și
internetul tot la
Comcast.

Între [redacted] 1998 – 2009 am
locuit la Nizhoni Terrace,
apartament E2.

Acum cinci zile am re-
venit la Nizhoni Terrace
apartament B2, one-bed-
room.

Dr. Frank Amankonah,
emigrant din Ghana, coleg
de departament la UNMG,
[redacted] s-a oferit să
m-ajute să mut biblio-
teca mea de cărți.

*

Ce bine mă simt sin-
gur într-un aparta-
ment curat! [redacted]
Nu mai mă calc pe pi-
cioare cu Lora. Pot mân-
ca în weekend ceapă și
usturoi, foarte bune pen-
tru sănătate. Lucrez mai
mult la computer.

– 05.09.2015
Beau și două cafele pe
zi (dimineața și la
prânz) să pot lucra mai
mult.

În weekend (azi e
sâmbătă) aproape nu
mă mișc de [redacted] pe scaun
în fața laptopului. Am
multe proiecte. Încerc
să fiu organizat.
Neutrosoficele mele au
luat amploare interna-
țională. Primesc câte
2-3 articole pe săptă-

mână să recenzez
pentru reviste interna-
ționale. {Or să-n-
ceapă iar să mă-njure cei plătiți... poli-
ția științifică... fiindcă
nu dă voie decât oa-
menilor lor să se-afir-
me.

*

Mă simt ca la stațiune
în weekend, singur în
apartament.
Curat, aranjat cum îmi
place, nu mă deranjează
nimeni.

*

De când cu abonamentul
la Comcast la peste 100
de canale, [redacted] nu mă
plictisesc de loc. Prefer
canalele:

4 – Dateline
5 – [redacted] NOVA
18 – Discovery
48 – History
52 – Forensic Files
54 – American Greed [redacted]
226 – History 2
191 – Dateline

— 07.09.2015

M-am forțat în acest
weekend (Labor's Day) să
termin cartea de Neutro-
sophic [redacted] Calculus,
N-am ieșit nicăieri
(începută în toamna
lui 2014)

Mă dor ochii, am a-
mețeli, leșinătă...
Dar mi-am îndeplinit
planul!

*

Lola tot îmi trimite
texte, îi răspund din
politețe.

-13.09.2015
Muzică românească dintre cele două războaie: Cristian Vasile („Iubesc femeia", „Zaraza"), Aurel Lirănu („Ce faci astă seară tu"), Jean Moscopol („Dă-mi guriţa s-o sărut"), Titi Botez („Sub [redacted] balcon eu ţi-am cântat o serenadă", „Femeia - eterna poveste"), şi Petre Alexandru („Ionel, Ionelule").
Dulci, melancolice, de [redacted] dragoste — (parcă) ieşite din negura timpului...

*

-16.09.2015
Interviu de job la Sandia National Laboratory, în Albuquerque... pentru marţi, 22 septembrie...

Se merită să mai schimb eu job-ul la 61 de ani? Numai că [redacted] c-am pierdut în groapă la valuta mea. [redacted]
Vadim tocmai a murit (la 66 de ani),
Şi pe post de manager (n-am găsit altceva!). Nu pentru bani, ci ca să plec din Gallup.

-18.09.2015
Plictisitoare sânt ședințele astea! Nu pot „nici" să dorm...! Am și o durere de cap...

*

To be self-sufficient.

-21.09.2015
Lunea, după orele de seară cu studenții în Gallup, direct în Albuquerque [redacted] [redacted] cu mașina, pe I 40.

Exit pe Lousiana Blvd.
Cazat la Hyatt Hotel.
Mâine dimineață interviu la Sandia (contractată de Martin Lockheed) pentru postul de Manager 1464 (Matematică Discretă și Optimizare). Sincer să fiu, nu mă interesează post de manager [administrativ], ci de (simplu) cercetător. Dar acesta s-a deschis. Dacă nu-l iau n-o să plâng de loc. Dacă-l iau însă... mi se va-ncurca situația...

($93.90, dar va fi plătit de Sandia)

Interviul cu 6 inși (Dr. Ron Oldfield - committee chair) a decurs excelent, dar am comis, cred o greșeală: am vorbit

prea mult de cercetare și prea puțin de management. Când am fost întrebat cât procent aș vrea management și cât cercetare, am răspuns 50-50. S-au uitat unii la alții nu prea mulțumiți.

-27.09.2015
Curios că barba mi-a albit mai repede decât părul!

-03.10.2015
Mă scol noaptea, când nu pot să dorm, pe la 3-4 și lucrez la manuscrise. Acum: despre sisteme dinamice neutrosofice.
Ce bine se crează dimineața, când e liniște și ai mintea limpede.
Noaptea nu pot să dorm până nu dau afară (din cap) niște idei care mă sâcâie...

*

Tenis de câmp cu Alok Dhital. Nu mai jucasem de 20-30 de ani!
Mi-am cumpărat o rachetă de la Walmart.

Seara am băut bere Heineken și Orchard la mine în apartament, și-am discutat despre job, [redacted] cu televizorul mergând.

-12.10.2015
Operație minoră, orală, de extirpare a unui neg. Plus sinuzită, [redacted] răceală și tuse.

(în cabinetul dental al lui DeSantis)

-16.10.2015
Hemoragie pe nara stângă. Trăiesc cu panică mereu că odată n-o să se mai oprească...

Mă „tratez" singur.
Când încetează, mă simt ușurat, întinerit, energizat, optimist.

-24.10.2015 [redacted]
Suntem șase profi de matematică la UNMG doar unul nu e minoritate (Thom)... și, bineînțeles, el e șef coordonator la matematică (!)

[redacted] -25.10.2016
Acum nu fac altceva decât citesc, scriu, mănânc, dorm, și mai fac mersuri pe-afară. În weekend,
în [redacted] restul zilelor se adaugă și pedatul [?].

*

biblia se bazează pe mistica sumeriană / mesopotaniană / [illegible] primului

om Adam și a consoartei lui Eva, [redacted] de asemenea Potopul lui Noe).

*

În fiecare an mă rad în cap. [redacted] Umblu desculț [redacted] pe câmp (pentru respunctură și eliminare de energie negativă, care este absorbită de pământ) deseori ca parte de [redacted] exercițiu și ritual. Îmi curge [redacted] de multe ori sânge din nas, și-asta nu-i chiar rău [redacted] deoarece corpul regenerează sânge... Am mereu mintea ocupată cu idei [redacted] despre ce să creez, sau ce probleme de cercetare să rezolv.

– 27.10.2015

Nu știu dacă viața mea este reală sau ireală.

– 30.10.2015 [redacted]

Deși stupid..., am alunecat în cadă, la baie și m-am lovit la rinichi în stânga [redacted] și, probabil, mi-a fisurat o coastă! Fiindcă mă doare continuu...

– 01.11.2015

Ultimii șase ani... ani tulburi pentru mine: probleme, boli, accidente. M-am târât prin viață.

*

Din cauza unui articol criticând legea lui Kirchhoff, și implicit calculele lui Max Plank, publicat de Pierre Robitaille și Steven Crothers în „Progress in Physics" recent,

revista germană Zentral-
blatt für Mathematik"
din Berlin a refuzat să
ne mai recenzeze ar-
ticolele (după ce-mi
scriseră personal, prin
email revista). Mai mult
și cărțile [redacted] plus,
articolele mele, [redacted]
deși nu au de-a face
cu Progress in Physics,
nu mai sînt indexate/
citate în situl lor.
Pedeapsă, probabil, că am
acceptat publicarea arti-
colului [redacted] contra
Kirchkoff-Plank.
Posibil ca Plank constant
și alte noțiuni Plank să
cadă (în vreme ce-n Ger-
mania există [redacted]

chiar un institut Plank.
Aceeași situație ca
la chestia cu Einstein
(tot mai multe voci ara-
tă că Poincaré făcuse
totul înainte). [redacted]
Quo quadis?

—10.11.2015
Amețeli, slăbiciune, dureri
de cap. Abia am putut
vedea.
Boli continue de vreo
lună.
—10-12.12.2015
Din nou mers în Phoenix
(la Aurel Ciobna și Lotzi
Ilisei), la A.S.U. (donat
un nou set de [redacted]
cărți, reviste, documente,
poze, manuscrise — două
lăzi) în Tempe.
Apoi în Tucson.

Discuții amicale cu Eleonora. Dormit în fosta casă comună (2456 S. Rose Peak Drive). Se pare că Ely este înglobată în datorii.
Apoi am fost la Mall-ul din Tucson să discutăm posibila împăcare, în timp ce ea lăsase Toyota (vanul) la maintenance.
Mihai lucrează „remote" (de acasă) la computere.

-13.12.2015
Băieții mei mă urmează: le place să călătorească. Silviu a fost în... Costa Rica, apoi Franța, Germania.
Mihai a venit la mine în China și a lucrat [redacted] șase luni (în Hong Kong).